

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

35E JAARGANG

WOENSDAG 29 NOVEMBER 1950

No. 1751

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris).
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	951
Sommaire, summaries	951
De conferentie inzake de tarieven te Torquay door Mr H. van Blankenstein	952
Begenadigde gemeenten door J. Hasper	953
De ontwikkeling van de Nederlandse varkensstapel door Ir C. M. Hupkes	954
Het vraagstuk der kapitaalschaarste in Nederland door Dr D. H. van Dongen Torman	958
Invloed van valutaschommelingen op de belasting- heffing door Mr W. R. Emmen Riedel	959
Boekbespreking:	
B. G. Meijer: Economisch technische verschijnselen. Inleiding tot de organisatie en techniek van de handel, bespr. door Dr H. Thierry	961
Aantekening:	
Het jaarverslag 1949/50 van het „International Monetary Fund”	962
Geld- en kapitaalmarkt	963
Grafieken:	
Leeftijdopbouw der Nederlandse en Belgische bevolking ..	965
Statistiek:	
Bankstaten	964
Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	966
Verkeer en vervoer in Nederland	967

DEZER DAGEN.

het regent, o wat regent het. Het begon met een zacht geruis in „The Times” van 22 November jl., waar werd medegedeeld, dat Koningin Juliana op het Victoria Station vertoefde „while the band played *Nedérländsch Volklied* — the Dutch equivalent of Rule Britannia”. Maar het werden hoekvorkjes, toen volgens de berichten voor

het weekeinde de troepen van de Verenigde Naties in Korea — niet de troepen van generaal Mac Arthur zoals wel wordt geschreven — de beslissende opmars als een militaire wandeling waren begonnen om voor Kerstmis thuis te zijn.

Een kil ontwaken en droef, deze laatste phase op Korea. De opperbevelhebber is tot het inzicht gekomen, volgens de jongste mededelingen, dat hier de wapenen slechtsvoor de toga zullen wijken. De golf spoelt door naar Lake Success, waar het construeren van drijfbaar materiaal nog steeds met ijver wordt beproefd, voorzover men kan zien vooral van Britse en Franse zijde.

Van Amerikaanse kant blijft de weerslag op het bezoek van vertegenwoordigers van de Regering te Peking aan de vergadering der Verenigde Naties voorlopig in de geest van de kapitein na de schipbreuk: „zoo wij hier al op 't drooge staan, wat kan ons dat helpen. Wij worden eerst door de leeuwen opgegeten en vervolgens door hun welpen”.

Maar tot de positie van Bruin de beer nadat Reynaert hem in de klem had doen lopen — ghine saghet noint droever gheen dier no gheenen man — is men niet teruggekeerd. Een langzamerhand zeer geharde generatie leert zwemmen in zeer roerig water.

Al blijft zij de schoonheid van het eerbiedig ceremonieel — als een blik op utopia — bewonderen. Het bezoek van het Nederlandse vorstelijk echtpaar aan Groot-Brittannië was voor de beschouwer als de wateren der rust. Diepte van traditie en vastheid van levenshouding werden voor één keer tot een mate van openbare uiting gebracht, waartoe gewoonlijk slechts de alledaagsheden het brengen. Zelfs wie niet verder dan tot het uiterlijk kon doordringen, kon hieruit nog profijt trekken.

Naast dit scherpe beeld is het overige waziger. Straatsburg is; in laatste stemming, niet zo verwaterd als gedurende de vele redekavelingen werd gevreesd. Het Europese parlement is er echter nog niet veel beter aan toe dan de befaamde poes op de wieg na de dijkdoorbraak; slechts door behendig heen en weer manoeuvreren heeft men kans gezien de schone idee boven water te houden: behouden haven is nog niet gemeld.

Zo ook met de Westduitse economie, de betalingsbalanspositie heeft nieuwe importbeperkingen noodzakelijk gemaakt. Voor een deflatie wordt echter niet gevreesd en de mogelijkheid van financiële hulp blijft.

Is Engeland binnen? „The Economist” van 25 November zou dit te houd gesproken vinden, doch met klem wordt er op gewezen, dat Groot-Brittannië ten opzichte van de overige Europese landen in een sterke crediteurenpositie begint te staan. Als eigen belang wordt het gezien, als men thans ruimer zou importeren. Zou dit betekenen, dat men ook wat water in de wijn zou willen doen ten aanzien van de prijzen, die men voor voedingsmiddelen wil betalen? Voorlopig zijn de Brits-Deense onderhandelingen op deze prijzen afgesprongen. En ook in andere richting botert het nog niet helemaal.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

REKENING-COURANT EN GIRO

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

**PRINSESSEN-
KALENDER
1951**

... als de Orchidee onder de bloemen

IN HET BELANG VAN
HET BEDRIJFSLEVEN
is het werk van „Pro Juventute”: ontspoorde jeugd helpen
en opvoeden tot nuttige leden van de maatschappij.

IN HET BELANG VAN „PRO JUVENTUTE”
is het, als U de „Prinsessenkalender 1951” — waarvoor
H.M. de Koningin exclusieve foto's beschikbaar stelde —
voor rekening van uw bedrijf aan uw werknemers schenkt.
B.v. ter gelegenheid van Sinterklaas of Kerstmis.

Prijs f 2.50 per exemplaar
Kalenderactie „Pro Juventute”, Grote Markt 27, Haarlem
Postgiro 51.74.00

Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V.

DEVIEZENBANK

Hoofdkantoor: Amsterdam

116 kantoren in Nederland
en Azië
New York — Londen — Tanger

VOORLICHTING OP FINANCIËEL
EN ECONOMISCH GEBIED

BELASTINGCONSULTATIEBUREAU

A. L. F. LEVERINGTON

Medewerkers:

E. J. de Boer, Oud-Insp. d. Bel.
D. Sweep, Oud-Ontvanger d. Bel.
Mr. Dr. N. J. Feldmann, Bel. jur.
N. A. Schol, Candidaat Notaris.
Amsterdam: 1e Helmersstr. 95, Tel. 85508
Haarlem: Ged. Dude Gracht 11 b, Tel. 12468

Fa. A. O. Beuth van Wickevoort Crommelin

Corns. v. d. Lindenstraat 22
Amsterdam-Z. - Tel. 25410

Onafh. Verzekeringsadv.

LOD. S. BEUTH

deskundige terzake van:
Gezinszorg voor het vrije
beroep, b.v. artsen

Voorzieningen bij verkoop
van praktijk of zaak

Pensioen-voorzieningen
voor staf en personeel

Organisatie Ondernemings-
en Bedrijfs-Pensioenfondsen

Aanpassing aan nieuwe wet
Pensioen-en Spaarfondsen

ROTTERDAMSCHЕ BANK

AFWIKKELING
VAN
NALATEN-
SCHAPPEN

250 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

Adverteert in de E.S.B.

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingен,
Amsterdam (alleen Assurantie)

Groothandel

DEZE WEEK:

Economische, financiële en militaire steunverlening
Onbezoldigde belastingambtenaren
Concurrentie in katoentjes
Afvulproducten en goederen-hausse
Zuid-Amerika een slinkende markt
Handelscontacten
Nieuwe Artikelen

★ Iedere week zeer veel nieuwe gevraagde offertes
en aanbiedingen van binnen- en buitenland.
Plaats voor export een aanbieding in de rubriek
TRADE OPENINGS.

Abonnementsprijs f 15.— per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS SCHIEDAM

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Mr H. van Blankenstein, *De conferentie inzake de tarieven te Torquay.*

De conferentie te Torquay zal een bijdrage moeten leveren tot de oplossing van het fundamentele probleem der verschillen in tarieven van landen met een ongeveer gelijke graad van economische ontwikkeling. Voor de Benelux-landen, die de ongelijkheid der tarieven het sterkst voelen in Europa, heeft zij bijzondere betekenis. Over de tot nog toe bereikte resultaten bestaat in deze landen grote ontevredenheid. Mochten de uitkomsten der conferentie niet bevredigend zijn — de resultaten zullen worden beoordeeld aan de hand van de mate, waarin een eind zal worden gemaakt aan de bestaande onevenwichtigheid —, dan behouden de Benelux-landen zich hun positie voor, zowel t.a.v. het handhaven der reeds vroeger verleende concessies, als t.a.v. het verlenen van nieuwe concessies en zelfs het toepassen van quantitatieve invoerbeperkingen.

J. Hasper, *Begenadigde gemeenten.*

Bij het opmaken van de rekening van het Gemeentefonds 1948/1950 blijkt, dat de Regering — onwettig — f 278 mln niet aan de gemeenten heeft uitgekeerd. Hoe zal dit als een conjunctuurreserve te beschouwen bedrag over de gemeenten worden verdeeld? De verlenging van de Noodvoorziening Gemeentefinanciën steunt op een nieuwe behoeftenorm en houdt onvoldoende rekening met een te verwachten uitgavenaccres.

Ir C. M. Hupkes, *De ontwikkeling van de Nederlandse varkensstapel.*

De Nederlandse varkensstapel was in 1945 tot ongeveer de helft van de vooroorlogse omvang teruggelopen. Thans is het herstel zover gevorderd, dat de vooroorlogse omvang aanzienlijk is overtroffen. Schr. beziet dit herstel in het licht van het in deze gevoerde overheidsbeleid. De snelle groei van de varkensstapel behoeft uit afzetoogpunt, gezien de nog steeds aanhoudende vraag naar vlees in andere landen en de over het algemeen hoge prijzen aldaar, geen zorgen te geven. De zaak ligt echter anders, gezien in het licht van het vraagstuk van de voedervoorziening. Een verruiming van de voederimport zou een te hoog oplopen van de binnenlandse vleesprijzen kunnen voorkomen, terwijl de varkenshouderij gelegenheid zou worden gegeven om ten volle van de in de komende jaren aanwezige exportmogelijkheden gebruik te maken.

Dr D. H. van Dongen Torman, *Het vraagstuk der kapitaal-schaarste in Nederland.*

Een overzicht van en commentaar op de debatten tijdens de jaarvergadering van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde, op Zaterdag 25 November jl. te Utrecht gehouden.

Mr W. R. Emmen Riedel, *Invloed van valutaschommelingen op de belastingheffing.*

In dit artikel bespreekt schr. de prae-adviezen inzake de invloed van valutaschommelingen op de belastingheffing, welke de „International Fiscal Association” in de afgelopen zomer het licht deed zien.

SOMMAIRE.

Mr H. van Blankenstein, *La conférence relative aux tarifs à Torquay.*

La conférence à Torquay devra contribuer à résoudre le problème des tarifs inégaux et appliqués dans les pays qui ont atteint à peu près le même niveau de développement économique. Elle a une importance extraordinaire pour les pays Benelux, qui subissent le plus le contre-coup de l'inégalité des tarifs en Europe. Ces pays sont d'ailleurs peu satisfaits des résultats réalisés jusqu'à présent par la conférence. Aussi les pays Benelux seront obligés de revoir leur attitude au cas où la conférence n'aboutirait pas.

J. Hasper, *Communes avantageées.*

Quelques notes marginales formulées au sujet du projet de loi relatif aux dispositions concernant les relations financières entre l'Etat et les communes.

Ir C. M. Hupkes, *Le développement de l'élevage porcin aux Pays-Bas.*

L'auteur esquisse le développement rapide du cheptel porcin d'après guerre et relève la politique suivie en cette matière par le gouvernement. L'auteur est d'avis que cet accroissement ne compromet nullement l'écoulement.

Dr D. H. van Dongen Torman, *Le problème de la pénurie de capitaux aux Pays-Bas.*

L'auteur donne un aperçu des débats qui ont eu lieu à ce sujet à Utrecht, samedi le 25 Novembre, à l'occasion de la réunion annuelle de la „Vereniging voor de Staathuishoudkunde”.

Mr W. R. Emmen Riedel, *L'influence des fluctuations des cours de change sur la perception des impôts.*

Dans cet article l'auteur traite des préavis publiés, l'été dernier, lors de la séance de l'International Fiscal Association et relatifs à l'influence des cours de change fluctuants sur la perception des impôts.

SUMMARIES.

Dr H. van Blankenstein, *The Tariff Conference at Torquay.*

The conference at Torquay will have to contribute towards solving the problem of tariff differences existing in countries with an approximately equal degree of economic development. It is of special importance to the Benelux countries, where these differences are felt most strongly in Europe. Great dissatisfaction prevails in these countries about the results which have been attained so far. If the outcome of the conference should not be satisfactory, the Benelux partners will have to reconsider their attitude towards conferences of this kind.

J. Hasper, *Pardoned municipalities.*

Some notes on the draft-bill covering provisions in respect of the financial relation between the Government and the municipalities.

Dr C. M. Hupkes, *The development of the Netherlands stock of pigs.*

An outline of the rapid post-war development of the Netherlands stock of pigs against the background of the policy conducted by the authorities. This rapid growth need not cause difficulties as far as sales are concerned.

Dr D. H. van Dongen Torman, *The problem of capital shortage in Holland.*

A summary of the debates on this subject during the annual meeting of the Association for Political Economy, which was held at Utrecht on Saturday, November 25th 1950.

Dr W. R. Emmen Riedel, *The effect of fluctuations in the value of currencies upon taxable income.*

A review of the preliminary advices regarding the effect of fluctuations in the value of currencies upon taxable income, published by the International Fiscal Association.

DE CONFERENTIE INZAKE DE TARIEVEN TE TORQUAY.

Toen het door de oorlog geteisterde Europa zijn handelsbetrekkingen binnen het eigen continent en daarbuiten moest herstellen, stond in het brandpunt der belangstelling de vraag, hoe te komen aan de nodige koopkracht bestende in de meest noodzakelijke behoeften te voorzien. Bestaande tegoeden werden in meerdere of mindere mate verbruikt en zo snel mogelijk moest weer een „earning capacity” in het leven worden geroepen. Op het gebied van de handelspolitiek in de engere zin van het woord leidde dit tot een vrijwel algehele concentratie op een net van bilaterale handelsaccorden, vooral binnen Europa, welke in hoofdzaak betrekking hadden op het manipuleren van de quantitative beperkingen van in- en uitvoer. Het doel, dat daarbij voorop stond, was het verkrijgen van de noodzakelijkste goederen op een wijze, dat deze met de productie van het invoerende land konden worden betaald. Aldus spaarde men zijn opgegaarde kapitaal, voor zover nog beschikbaar, voor andere doeleinden.

De capaciteit tot produceren van vele der door de oorlog geteisterde landen heeft zich intussen hersteld, mede dank zij de hulp van de Verenigde Staten van Amerika. Het karakter van de handelspolitiek is dus eveneens veranderd. Ofschoon het vraagstuk van de voorziening met essentiële goederen op een wijze, welke de financiële draagkracht der landen niet te boven gaat, nog altijd van groot belang blijft, begint de aandacht zich toch steeds meer te concentreren op de opvoering van het handelsverkeer tussen de verschillende landen als zodanig. Binnen West-Europa geschiedt dit Amerikaans het vriend van O.E.E.C. en met hulp van onze Amerikaanse vrienden, op georganiseerde wijze, door middel van liberalisatie e.d. Buiten deze, in oppervlakte beperkte, maar in het handelsverkeer belangrijke gemeenschap, lijkt er minder systeem te bestaan.

Het gewijzigde karakter van de handelspolitieke betrekkingen brengt tevens mede, dat men de andere belemmeringen in het handelsverkeer dan de quantitative beperkingen — en hieronder nemen de tarieven nog steeds een zeer grote plaats in — sterker is gaan voelen als een realiteit. Vooral in de Westeuropese sfeer worden de grote verschillen in de hoogte der tarieven gezien als een probleem, dat in de ogen van sommigen — in het algemeen degenen, die leven in landen met lage tarieven — een werkelijke integratie der Europese economie in de weg staat.

Intussen zou het onjuist zijn te veronderstellen, dat niet reeds in de benarde periode kort na de oorlog aandacht zou zijn geschonken aan het probleem van de opheffing der belemmeringen van het handelsverkeer, ook op het gebied der tarieven. De verdienste ligt hier ongetwijfeld in de eerste plaats bij de Verenigde Staten, die reeds tijdens de oorlog in hun Leen- en Pachtvereenkomsten blijk gaven het belang van een vrijmaking van het handelsverkeer na de oorlog te onderkennen. Het initiatief van de Verenigde Staten na de oorlog leidde tot een reeks van conferenties (Londen 1946, Genève 1947, Havana 1947/48, Annecy 1949, Genève 1950 en thans Torquay), waar werd gepoogd tegelijkertijd te komen tot een soort van code voor de internationale handelspolitiek en tot een daadwerkelijke vermindering der belemmeringen van het handelsverkeer. De code werd in Havana neergelegd in het handvest, genoemd naar die stad. Aangezien zij echter nog niet van kracht is geworden — men hoort op het ogenblik zelfs twijfel uitspreken of zij er ooit zal komen — kunnen wij dit handvest hier buiten beschouwing laten. Voor dit artikel is van belang de in Genève in 1947 opgestelde Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel, welke van kracht is op grond van een protocol van voorlopige-toepassing.

De Algemene Overeenkomst houdt veel verder uitgewerkte bepalingen in inzake de behandeling op grond-

slag van de meestbegunstigde natie door de verdragsluitende partijen onderling, dan tot nog toe in de gewone handelsverdragen gebruikelijk waren. Verder verplicht zij de verdragsluitende partijen, op enkele gestipuleerde uitzonderingen na, geen quantitative beperkingen in te stellen of te handhaven dan dezulke, welke nodig zijn voor het in evenwicht houden van de betalingsbalans. Ook deze beperkingen moeten zo spoedig mogelijk worden afgeschaft.

Het is misschien nuttig hier op deze aspecten van de Algemene Overeenkomst te wijzen, omdat zij te vaak uit het oog worden verloren. Zij doen zeer zeker hun invloed gevoelen, bijv. bij de liberalisatie van het handelsverkeer te Parijs en eventuele pogingen tot een Europese economische integratie te komen op basis van Europese preferenties (bijv. Schuman-plan en Stikker-plan). Men bedenke, dat terwijl O.E.E.C. slechts een aantal Europese landen omvat (met medewerking van de kant van de Verenigde Staten en Canada), tot de verdragsluitende partijen landen in Azië, Noord- en Latijns-Amerika, Afrika en Australië, alsmede de Tsjecho-Slowaakse Republiek, behoren.

Niettemin vormen de onderhandelingen inzake de tarieven het meest in het oog lopende aspect van de Algemene Overeenkomst. In dit verband dient te worden vermeld, dat de Algemene Overeenkomst — als gevolg van bepaalde gevoeligheden van de kant der Verenigde Staten — niet heeft geleid tot de oprichting van een internationale organisatie in de eigenlijke zin van het woord. Permanente organen zijn niet in het leven geroepen en het secretariaat wordt waargenomen door de „Executive Secretariat” van het „International Committee for the I(nternational) T(rade) O(rganization)”. Toch spreekt de overeenkomst van een instantie, genaamd de „Verdragsluitende Partijen”. Dit is de algemene vergadering van de deelnemers aan de overeenkomst, de zgn. verdragsluitende partijen, welke op betrekkelijk ongeregelde tijden bijeenkomt. Het zijn deze „Verdragsluitende Partijen”, die de derde conferentie inzake de tarieven, welke op 28 September jl. in Torquay is begonnen, hebben bijeengeroepen (de eerste vond plaats in Genève in 1947, de tweede in Annecy in 1949).

De gewone gang van zaken is bij deze conferenties (behalve in Annecy, waar alléén met de toetredende landen werd onderhandeld), dat alle deelnemers, dat zijn dus de reeds bestaande verdragsluitende partijen, alsook de nieuwe landen, die wensen toe te treden en dus als het ware een entree moeten betalen, in paren met elkaar onderhandelen. Zij moeten trachten te komen tot overeenkomsten, waarbij zij over en weer concessies uitwisselen, die op de grondslag der meestbegünstiging aan alle verdragsluitende partijen ten goede komen.

Uiteraard is in de praktijk een aantal spelregels uitgewerkt. Van deze is wellicht de voornaamste voor de landen met relatief lage tarieven de regel, dat het consolideren (d.w.z. het zich verplichten niet te verhogen) van een laag recht gelijk staat aan een aanzienlijke reductie van een hoog recht. Dat deze regel geen dode letter is, blijkt wel uit het feit, dat van de 1.380 concessies, welke de Benelux (inclusief de tarieven van het toenmalige Nederlands-Indië, van Suriname en van Curaçao) in Genève in 1947 heeft gedaan, slechts 190 reducties waren en 1.190 consolidaties. Daartegenover werden in de onderhandelingen verkregen 1.730 reducties en 750 consolidaties. Ofschoon men steeds voorzichtig moet zijn met dit soort vergelijkingen (de omvang en betekenissen van „concessies” kunnen onderling zeer verschillen, reeds door de indeling van een tarief), spreken deze cijfers toch een duidelijke taal.

Een andere regel is, dat nieuw toetredende landen (w.o. in deze conferentie West-Duitsland wel het belangrijkste is) moeten „betalen” voor de concessies, welke de bestaande verdragsluitende partijen reeds hebben gedaan in

vorige onderhandelingen, en waarop de nieuw toetredende verdragssluitende partijen krachtens de meestbegünstiging een direct recht krijgen. Ook de werking van deze regel kan aan de hand van de cijfers van de conferentie van Ancey, waar alleen met nieuw toetredende landen is onderhandeld, worden aangetoond. Onder hetzelfde voorbehoud als hierboven is gemaakt kan worden vermeld, dat de Benelux (incl. het toenmalige Indonesië en de Nederlanden) 55 concessies (9 reduncties en 46 consolidaties) heeft verleend, waartegenover in de onderhandelingen 457 „directe” concessies werden verkregen (alsmede 109 indirecte, d.w.z. concessies „direct” verleend aan anderen, maar waarvan wij meeprofiteren). Bij dit punt moet niet uit het oog worden verloren, dat de nieuw toetredende landen van hun kant mogen verwachten, dat zij ook mogen rekenen op het handhaven der gegeven concessies van de oude leden.

Nederland, België en Luxemburg, die samen één tarief hebben, treden in deze conferenties als één geheel op. Gebruik is, dat de onderhandelingen met een bepaald land telkens door een Nederlander of een Belg worden geleid. Aan de conferentie in Torquay nemen 32 verdragssluitende partijen en 7 nieuwe landen deel (in Genève in 1947 waren er 23 deelnemers). Deze 39 landen met hun overzeese gebiedsdelen omvatten in 1948 ca 80 pCt van de invoer en 86 pCt van de uitvoer van de gehele wereld.

Het valt niet te ontkennen, dat in de landen van de Benelux een grote ontevredenheid bestaat over de tot nog toe in deze onderhandelingen over de tarieven bereikte resultaten. Men mag zich afvragen, wat daarvan de oorzaak is. Afgezien van de algemene menselijke eigenschap, dat men hetgeen men in onderhandelingen heeft bereikt minder zwaar telt dan datgene, dat men niet heeft kunnen bereiken, is er het belangrijke feit, dat deze conferenties geen eind hebben kunnen maken aan de in het oog springende ongelijkheid der tarieven, welke door de landen van de Benelux het sterkst wordt gevoeld in Europa. Dat werelddeel heeft een intens onderling handelsverkeer, veelal tussen landen, die een ongeveer gelijk peil van ontwikkeling hebben bereikt. De liberalisatie brengt mee, dat de ongelijkheid der tarieven op dit ogenblik in het bijzonder in het brandpunt der belangstelling staat.

Bij herhaling hebben de vertegenwoordigers van de Benelux-landen op de ernst van het probleem der grote verschillen in het peil der tarieven gewezen. Dit is zowel voor de Verdragssluitende Partijen geschied, als in Parijs. De delegaties der Benelux-landen hebben er ook in Torquay geen twijfel aan laten bestaan, dat hun regeringen de resultaten der conferentie zouden beoordelen aan de hand van de mate, waarin een eind zal worden gemaakt aan de bestaande onevenwichtigheid. Mochten de uitkomsten in dit licht gezien niet bevredigend zijn, dan behouden de Benelux-landen zich hun positie voor, zowel ten aanzien van het handhaven der reeds tijdens vroegere conferenties verleende concessies, als het verlenen van nieuwe concessies en zelfs het toepassen van quantitative beperkingen van de invoer, ter bescherming van de door de hoge invoerrechten van andere landen in gevaar gebrachte posities.

Het is duidelijk, dat de landen van de Benelux hiermede een vraagstuk aan de orde hebben gesteld, dat de conferentie nog voor een aantal problemen zal plaatsen. De vraag is zelfs gewettigd, of de tot nog toe gevolgde methoden van onderhandelen niet zullen moeten worden herzien. Met zekerheid mag worden gezegd, dat indien er geen stuwende kracht van buitenaf komt, bijv. van de zijde der O.E.E.C., het zeer twijfelachtig is of de Benelux-landen op zichzelf voldoende kracht kunnen ontwikkelen in de onderhandelingen om hun doel te bereiken. Ook steun van de zijde der Verenigde Staten zou van veel belang kunnen zijn. Het valt niet te ontkennen, dat de Verenigde Staten in deze conferenties zijn voorgegaan in de beweging tot verlaging der tarieven. Dit neemt echter

niet weg, dat een aantal van de rechten der Verenigde Staten nog steeds zeer hoog is. Bovendien moeten hun Delegaties, reeds met het oog op de bestaande wetgeving, vasthouden aan de tweezijdigheid in deze onderhandelingen¹⁾, welke in al haar rigourosheid doorgevoerd, het bereiken van een beter evenwicht in de Europese tarieven onmogelijk zou maken.

Hoe het ook zij, het is duidelijk, dat voor de landen van de Benelux de conferentie in Torquay een bijzondere betekenis heeft. Zij zal een bijdrage moeten leveren tot de oplossing van het fundamentele probleem der verschillen in tarieven van landen met een ongeveer gelijke graad van economische ontwikkeling. Gebeurt dit niet, dan zullen de landen van de Benelux hun houding tegenover dit soort conferenties opnieuw moeten bepalen.

Torquay.

Mr H. VAN BLANKENSTEIN.

¹⁾ Zie voor de handelspolitiek der Verenigde Staten de artikelen van Dr J. Kaufmann in „E.-S.B.” van 30 November en 14 December 1949.

BEGENADIGDE GEMEENTEN.

Het is ons allemaal meegevallen. We hebben allemaal op de een of andere wijze meer aan belastingen betaald dan de Minister van Financiën in 1948 op grond van onze bereidheid tot offeren heeft mogen ramen. En zo komt het, dat de uitkomsten van de Noodvoorziening Gemeentefinanciën 1948 gunstiger zijn dan de wetgever, de gemeenten en zij, die over de gemeentefinanciën schrijven, hadden verwacht, nl. dat de gemeenten een minimum bestaan zouden leiden, en dat zij aan het einde van de periode van drie jaar, waarvoor de regeling zou gelden, nl. 1948/1950, nog even „arm” zouden zijn als weleer.

Hoe anders is dat uitgekomen. In de Memorie van Toelichting op het ontwerp van wet, houdende voorzendingen ten aanzien van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten, delen de Ministers van Financiën en van Binnenlandse Zaken mede, dat zij over de laatste drie jaren een overschot van niet minder dan f 278.705.000 in het Gemeentefonds hebben gekweekt¹⁾. Dit Fonds had eigenlijk elk jaar onder de gemeente moeten worden opgedeeld. Dat is niet gebeurd met het resultaat, dat een bedrag is overgehouden, hetwelk ongeveer overeenkomt met de som van de voornaamste uitkeringen op de basis van de gemeentelijke behoeften van 1948. De Ministers erkennen, dat zij niet juist hebben gehandeld en dat de wettelijke weg was geweest: het indienen van een wetsvoorstel om de voedingsbronnen van het Fonds te verminderen. Zij stellen thans voor het bedrag toch nog aan de gemeenten uit te keren, niet nu, maar te zijner tijd, zodat het voorlopig berekende restant van f 278.705.000 in de gemeentepot als reserve zal worden aangehouden. De Ministers schrijven: „Op deze wijze zou ook van gemeentewege een bijdrage geleverd kunnen worden in de eventueel te voeren conjunctuurpolitiek, wanneer ondanks een teruglopen van de (rijks-)inkomsten (dus ook van de jaarlijkse middelen van het Fonds), de uitgaven van de Overheid niettemin op hetzelfde peil dienen te worden gehandhaafd, of mogelijk zelfs worden verhoogd. Door te beschikken over de reserve, kan alsdan een verlaging van de uitkering uit het Gemeentefonds zolang mogelijk worden voorkomen, of, indien deze niet kan worden ontgaan, althans geleidelijk worden ingevoerd”.

Accepteren we de niet-wettige handelingen van de Regering, die het Gemeentefonds niet ten volle opdeelt, doch de gemeenten in 1949 en 1950 per circulaire berichtte, welk accres in ontvangst uit het Gemeentefonds mocht worden geraamd, en nemen we voor lief de orakelachtige taal ten aanzien van het „eventueel” voeren van een conjunctuurpolitiek, dan kunnen we ons nog maar verheugen over het feit, dat „ergens” een reserve aanwezig

¹⁾ In dit Fonds worden sedert 1930 belastingen gestort, die ten behoeve van alle gemeenten centraal worden geheven; de totale opbrengst wordt onder de gemeenten verdeeld.

is om tegenslagen bij dalende conjunctuur — verwacht men die dan nog? — op te vangen. Ik moge in herinnering brengen, dat ik in mijn artikel in Economisch-Statistische Berichten van 27 October 1948 (No. 1642); blz. 847, met het oog op de fluctuerende gemeentelijke inkomsten-capaciteit de instelling van een middelenfonds heb voorgesteld, maar dan niet beheerd, namens de gemeenten als totaliteit door de Minister van Financiën, doch *door de gemeenten zelf*.

Het lijkt, of dit alles om het even is. Maar hier liggen principiële kwesties. Men kan stellen: de reserve behoort aan de gemeenten; zij hebben dus recht op een onmiddellijke betaling en iedere gemeente mag het haar toekomende deel zelf beheren. Zij ontvangen dan in 1951 nog een rentevoordeel, dat naar een rentevoet van 3 pCt in totaal ruim f 8.350.000 per jaar zou bedragen. De Regering kan stellen, dat het lang niet zeker zou zijn geweest, dat bij volledige uitkering van de gehele inhoud van het Fonds door alle gemeenten tezamen in die drie jaren uit de hogere belastingopbrengsten f 278.705.000 zou zijn bespaard, en dat men veeleer had moeten verwachten, dat althans in diverse gemeenten een deel van dit bedrag in de gewone dienst was verdwenen, c.q. door belastingverlaging zou zijn prijsgegeven. Een ander aspect is, dat deze gelden niet productief werden belegd, noch ergens zijn opgepot, maar gewoon door het Rijk zijn gebruikt om eigen uitgaven goedkoop te financieren.

Doch hoe dit alles zij, over een rentevergoeding aan de totaliteit van de gemeenten (het Gemeentefonds) wordt niet gesproken en, de Ministers denken niet aan een gemeentelijk beheer van de reserve. Zij gaan in het wetsontwerp niet verder dan het kennisgeven van het voornemen om deskundigen op het gebied van de gemeentefinanciën bij de verdeling van de reserve te betrekken. Gezien de gang van zaken in de jaren 1948/1950 zullen de gemeenten er wel met klem op gaan aandringen gemeentelijke vertegenwoordigers ook in te schakelen in het beheer van het Gemeentefonds zelf en niet alleen bij het waken over en het besteden van de reserve als een egalisatiefonds, dat niet de eigen moeilijkheden van een gemeente zal oplossen, maar de baten van de ene kan geven aan een andere, die het naar het oordeel van de Regering op een later tijdstip meer nodig heeft.

Maar er is nog meer. De ingetrokken en thans aflopende Ondernemingsbelasting, die speciaal ten behoeve van de gemeenten werd geheven, heeft zoveel opgebracht, dat over 1947 nog rond f 62 mln kan worden verdeeld. De gemeenten zullen een na-uitkering per hoofd der bevolking van rond f 6,50 ontvangen, mits de gelden niet ten goede komen aan de lopende gewone dienst, doch zullen strekken tot buitengewone aflossing van door de gemeenten gesloten geldleningen. Dit is hard nodig, omdat vele gemeenten nog met aanzienlijke tekorten zitten van de dertiger crisis- en de veertiger oorlogsjaren, en voorts omdat de gemeenten nog alsmat afschrijven op oude objecten, als moest het vraagstuk van afschrijven op vervangingsbasis nog worden geboren.

Gaat dat nu zo door met het ter beschikking stellen van meer middelen dan absoluut noodzakelijk is? Neen, we houden hiermede op. De toewijzing van middelen aan het Gemeentefonds wordt zodanig herzien, dat het Fonds bij zijn uitkeringen aan de gemeenten de behoeftes van 1951 en 1952 zal dekken naar de behoeftemaatstaf van 1950. Maar de Ministers weten nu al, dat sommige gemeenten dan in moeilijkheden komen. Zij stellen zich dus voor aan deze achteropgeraakte gemeenten (bijv. Amsterdam en 's-Gravenhage) een extra uitkering te geven. En ze geven boter bij de vis. Het Fonds zal uit de middelen, die, na het wegnemen van de oorzaken van de grote, meevallers, in 1948/1950 vrijvallen, worden verrijkt met 10 pCt van hetgeen in 1950 nodig wordt geacht.

Een pikante noot is, dat de Ministers ook op deze regeling reeds vooruit zijn gelopen door enkele gemeenten

te adviseren voor 1951 alvast een extra-uitkering te ramen. Dat komt, omdat de gemeenten, die voor 1951 in moeilijkheden zouden geraken, uit de middelenstaat reeds hadden afgelezen, dat de belastingopbrengsten sterk accresseerden en dat het meerdere ten onrechte niet aan de gemeenten werd uitbetaald.

Zullen de gemeenten nu haar stijgende behoeften in 1951 en 1952 naar het ontvangstenpeil van 1950 moeten regelen? Dat gaat niet, als we alleen maar denken aan de laatste loonsverhoging van 5 pCt. Gelukkig — althans in dit verband gelukkig — zal de doorwerking van deze salarisverhoging tegelijk leiden tot een accres in het aan het Gemeentefonds toevallende deel van de belastingontvangsten. Ook op de staatsbegroting wordt tegenover hogere salarissen, sociale lasten, subsidies e.d. een compenserende ontvangst uit belastingen geraamd. De gemeenten zullen daarom eveneens hogere ontvangsten mogen ramen om de aequivalente uitgaven te kunnen verrichten. Volgens het wetsontwerp zullen de gemeenten van het middelenaccres echter niet meer ontvangen dan 5 pCt; een eventueel surplus wordt naar de algemene reserve overgeboekt. Maar kunnen de gemeenten met 5 pCt accres toekomen en zullen zij er genoegen mee nemen, dat het restant via de reserve aan andere gemeenten wordt uitgekeerd?

De gemeenten zijn door de Noodvoorziening, ontworpen door de Commissie-Oud, wier advies m.m. door de wetgever werd aanvaard, met een reserve van f 278 mln begenadigd. Daar bovenop komt dan nog de na-uitkering over 1947 van rond f 62 mln. Maar voor deze schotel linzen wordt een hoge prijs betaald. Al gaat het dan niet om het eerstgeboorterecht, dan toch wel om een verdere inboeting van de gemeentelijke zelfstandigheid, die onvoldoende uitgeoefend kan worden alleen maar bij een zekere vrijheid in de besteding van gelden; die zelfstandigheid moet ook tot haar recht komen bij het verkrijgen van middelen. Burgemeester en Wethouders van Rotterdam hebben er in hun begrotingsstukken eveneens op gewezen, dat de gemeenten thans slechts in beperkte mate een eigen beleid kunnen voeren en dat haar werkzaamheden eerst dan weer in de autonome sfeer zullen komen, indien zij de van de inwoners te vragen offers tegen de in het belang van de bevolking te voteren uitgaven kunnen afwegen. De mededeling per circulaire, welk percentage van een aan de gemeenten rechtens toekomende uitkering „mag” worden geraamd, het bewilligen of berusten in een extra-uitkering, het afschaffen van een specifiek gemeentelijke belasting, zoals de Ondernemingsbelasting, de uitbreiding van het systeem van naar subjectieve maatstaven toe te kennen extra-bijzondere-uitkeringen, de rantsoenering van een normaal ontvangstenaccres, het zijn allemaal symptomen van achteruitgang. De gemeenten teren nog op een vroegere grandeur, die in wezen bestuurlijke armoede bedekt. De gemeenten wensen geen genadebrood, maar zelfstandigheid; daarom wordt naar het eindadvies van de Commissie-Oud halsreikend uitgezien.

Rotterdam.

J. HASPER.

DE ONTWIKKELING VAN DE NEDERLANDSE VARKENSSTAPEL.

Het totaal aantal varkens, dat in 1945 aanwezig bleek te zijn, bedroeg ongeveer de helft van dat in de jaren vóór de oorlog. Tijdens de oorlogsjaren werd het noodzakelijk geacht om de Nederlandse cultuurgrond zoveel mogelijk in dienst te stellen van de directe voorziening in de menselijke voedselbehoefte. De varkens- en kippenstapel moesten hierdoor goeddeels worden opgeofferd, daar de omzetting van bouwlandproducten in varkensvlees en eieren gepaard gaat met een aanzienlijk verlies aan calorische waarde.

Bij varkensvlees bijv. is het nuttig effect van de omzetting slechts 25 à 30 pCt.

Door deze inkrimping van de varkensstapel was het directe productievermogen zeer sterk verminderd, daar allereerst een kern van fokdieren behouden moest blijven en daarnaast een belangrijk deel der nog aanwezige dieren bestemd was voor zelfvoorziening van de agrarische bevolking. Gebrek aan voeder maakte bovendien het mesten tot een hoog slachtgewicht onmogelijk.

Het heeft tot 1948 geduurd, alvorens het herstel van de Nederlandse varkensstapel in snel tempo voortgang kon vinden; thans is dit evenwel zover gevorderd, dat de vooroorlogse omvang niet alleen weer is bereikt, doch zelfs aanzienlijk is overtroffen. De betekenis van de „varkensindustrie” voor de nationale economie van ons land kan enigszins aangegeven worden door te vermelden, dat de totale waarde van de tussen 1 Sept. 1949 en 1 Sept. 1950 aangevoerde slachtvarkens globaal berekend kan worden op f 400 mln.

In de twintigste eeuw heeft het steeds stijgende welvaartsniveau in West-Europa de belangrijkste voorwaarden geschapen voor de ontwikkeling van de varkenshouderij tot een belangrijk agrarisch veredelingsbedrijf. Daaruit ontstond n.l. de mogelijkheid tot een ruime en lonende afzet van dierlijke producten. De, na de graancrisis van 1870 veelal onrendabele, verbouw van granen voor de markt kon toen worden omgezet in het op grote schaal verwerken van bouwlandproducten op het boerenbedrijf tot melk, varkensvlees en eieren.

De productie van varkensvlees werd daarbij in de hand gewerkt doordat de melkveehouderij zich tegelijkertijd uitbreidde, waardoor waardevolle bijproducten van de zuivelbereiding ter beschikking kwamen.

Voor al op de zandgronden, met hun beperkte gewassenkeuze, is de betekenis van de varkenshouderij steeds toegenomen. Het beschikbaar zijn van voldoende arbeidskrachten, speciaal op de kleine bedrijven, heeft hiertoe bijgedragen. In de nabijheid der grote steden, met name op de weidebedrijven in het Westen, is eveneens onder invloed van de groeiende vraag naar varkensvlees en spek een belangrijke varkenshouderij ontstaan, waarbij in toenemende mate gebruik werd gemaakt van geïmporteerde granen. Door deze graanimporten werd a.h.w. de basis van het landbouwbedrijf verbreed en werden de bestaansmogelijkheden, vooral ook voor de kleine bedrijven, groter.

De ontwikkeling van de varkensstapel kan gevolgd worden met behulp van de periodieke landbouwtellingen. Het volgende staatje geeft hiervan een beeld sedert 1910.

De varkensstapel sedert 1910.

	(voorsjaarstellingen)		
1910—1,25 mln	1935—1,52 mln	1945—0,77 mln	
1921—1,52 „	1936—1,68 „	1946—1,04 „	
1930—2,02 „	1937—1,40 „	1947—0,86 „	
1932—2,74 „	1938—1,54 „	1948—0,87 „	
1933—2,11 „	1939—1,55 „	1949—1,30 „	
1934—2,07 „	1940—1,29 „	1950—1,74 „	

De grootste omvang werd bereikt in 1932, op welk moment evenwel de catastrophale prijsdalingen op de wereldmarkt in het bijzonder deze bedrijfstak troffen. De toen door de Overheid doorgevoerde teeltbeperkingen brachten in de volgende jaren het aantal varkens geleidelijk weer terug, mede waardoor de varkensprijzen zich weer geleidelijk konden herstellen.

Alvorens nader in te gaan op de factoren, welke het naorlogs herstel hebben beïnvloed, is het nuttig een ogenblik de aandacht te hebban bij enkele belangrijke aspecten van de varkenshouderij.

De afzet van varkensvlees.

Het vleesverbruik in Nederland bestond vóór de oorlog voor ongeveer 60 pCt uit varkensvlees, voor het overige

hoofdzakelijk uit rundvlees, terwijl import slechts incidenteel plaatsvond. De productie van varkensvlees bedroeg in die jaren echter het dubbele van die van rundvlees.

Het laatste werd n.l. geheel in het binnenland opgenomen, terwijl voor varkensvlees de export van grote betekenis was. In het bijzonder heeft de export van bacon een stempel gedrukt op de varkenshouderij, vooral in de zandstreken. Daar is men zich na 1930 gaan toeleggen op het fokken en mesten van varkens, speciaal geschikt voor de baconbereiding. Men is er daarbij in geslaagd vaste voet te krijgen op de Engelse baconmarkt. Het Centraal Bureau voor de varkensstamboeken, dat leiding geeft aan de fokkerij, heeft o.a. door de stichting van een aantal selectiemesterijen heeft daartoe veel bijgedragen. Eveneens is de instelling van de Nederlandse Bacon-Contrôle, die voor een 30-tal aangesloten baconfabrieken het toezicht op de export uitvoert, van grote betekenis geweest.

Vormt de Engelse importbehoefte voor bacon een blijvend afzetpotentieel, de export van andere varkensvleesproducten is daarentegen steeds afhankelijk van wisselvallige markten. De relatieve betekenis van de export van bacon naar Engeland is sedert 1930 dan ook voortdurend toegenomen, hetgeen uit het volgende staatje moge blijken.

Export van varkensvlees, spek en levende varkens.

	bacon (× 1.000 ton)	ander spek, varkensvlees (× 1.000 ton)	levende varkens (× 1.000 stuks)
1928	56	36	100
1929	48	22	28
1930	44	33	27
1931	51	52	17
1932	50	50	37
1933	46	30	8
1934	31	19	7
1935	26	10	1
1936	25	8	2
1937	25	9	37
1938	26	4	—
1939	33	5	—
1940	9	1	2

Sedert 1934 heeft de baconexport zich dus kunnen handhaven op een niveau rond 25.000 ton, zij het niet zonder ingrijpen van de Nederlandse Regering. De export van ander varkensvlees is echter voortdurend teruggelopen. Slechts in 1937 kon nog een belangrijk quantum slachtvarkens naar Duitsland geëxporteerd worden in het kader van het zgn. „plan Deterding”, dat steun beoogde te geven aan de Nederlandse varkenshouderij door middel van schenkingen aan Duitsland.

Het beloop van de varkensprijzen.

Dit beloop biedt, bij vrije prijsvorming een klassiek voorbeeld van een zgn. korte conjunctuurgolf. Het ontstaan van een conjunctuurbeweging in de prijzen kan in het algemeen worden verklaard doordat een goede rentabiliteit van een bepaalde productie een streven naar uitbreiding van die productie tengevolge zal hebben. Een uitbreiding zal op den duur een groter aanbod veroorzaken, waardoor de prijs van het product zal dalen en de rentabiliteit dus weer ongunstiger zal worden. De producent reageert hierop met inkrimping van de teelt, ten gevolge waarvan het aanbod vermindert, de prijs weer stijgt en een nieuwe cyclus wordt ingezet.

De Jong¹⁾ constateerde in het beloop der varkensprijzen een drie-jarige periode. In een uitvoerige studie toonde hij voorts aan, dat tussen 1920 en 1932 de rentabiliteit van de varkenshouderij veelal tegengesteld was aan de zgn. aanvangsrentabiliteit, welke berekend werd aan de hand van de verhouding tussen voederprijzen en varkensprijzen op het moment, dat het mesten begon. De varkenshouders plegen zich, volgens deze schrijver, bij de bepaling

¹⁾ Zie: „Over rentabiliteitsschommelingen in de varkenshouderij” door Ir S. H. de Jong in „E.-S.B.” van 23 Juni 1937, No. 1121, blz. 470 e.v.

van het aantal op te leggen varkens sterk op deze aangangsrentabiliteit te baseren.

Dat de conjuncturele prijsfluctuaties juist bij varkens zo sterk zijn en een korte periode vertonen, wordt veroorzaakt door de zeer grote elasticiteit van het aanbod en de betrekkelijk korte duur van het productieproces. Vooral deze elasticiteit van het aanbod is kenmerkend voor varkensvlees. Binnen het landbouwbedrijf is nl. een belangrijke inkrimping of uitbreiding van het-aantal varkens op korte termijn mogelijk, zonder dat dit sterk ingrijpt in de bedrijfsvoering en zonder dat dit bijzondere arbeidsvoorzieningen of investeringen vraagt.

De sterke prijsfluctuaties hebben in het verleden een instabiel en speculatief karakter gegeven aan de varkenshouderij, hetgeen een belemmering betekende voor een gezonde ontwikkeling. Theoretisch zou een permanente teeltregeling deze bezwaren kunnen ondervangen, doch de verantwoordelijkheid voor een juiste marktprognose zou dan zeer zwaar wegen, terwijl uiteraard zulk een teeltregeling een sterke aantasting van de bedrijfsvrijheid en een ingewikkeld samenstel van maatregelen met zich zou brengen.

De na-oorlogse ontwikkeling.

Deze kan slechts gezien worden in het licht van het gevoerde overheidsbeleid. Dit heeft nl. een overwegende invloed op de gang van zaken na 1945 uitgeoefend.

Gedurende de eerste jaren was dit beleid geheel gericht op een zo goed mogelijke voorziening in de binnenlandse vleesbehoefte. De in de bezettingstijd doorgevoerde teeltbeperking, voederantsoening, vleesantsoening en vaste vleesprijzen bleven daarbij volledig gehandhaafd. Wel werd na enige tijd een niet onbelangrijke uitbreiding aan de teeltvergunningen gegeven in de verwachting, dat spoedig voldoende veevoeder uit import beschikbaar zou komen. Na verloop van een jaar bleek de ontwikkeling van de importmogelijkheden evenwel zeer teleurstellend, waardoor de varkensstapel voor 1947 weer tot een lager peil moest worden teruggebracht.

Het stelsel van teeltvergunningen kon eerst in de loop van 1948 eindigen. In datzelfde jaar werd door de Overheid een nieuwe richting in de landbouwpolitiek uitgestippeld, die een stempel heeft gedrukt op het verdere beleid. De hoofddoelstelling van deze landbouwpolitiek, geformuleerd als „het scheppen van bestaanszekerheid voor de boer op het redelijk goed geleide en sociaal en economisch verantwoorde bedrijf”, wordt begeleid door een meer concreet streven naar een arbeidsintensieve agrarische productie.

Een omvangrijke en lonende varkenshouderij kan een belangrijke bijdrage leveren tot de bestaansmogelijkheid van een grote categorie bedrijven, die wegens te kleine oppervlakte het eerst in moeilijkheden verkeren. Indien de voederbasis van deze varkensstapel bovendien zoveel mogelijk wordt gezocht in de productie van eigen bodem, levert zij tevens een belangrijke bijdrage tot de intensivering van de Nederlandse landbouw, omdat dit een verschuiving vraagt van de arbeidsexstensieve graanbouw naar de zeer intensieve verbouw van hakvruchten²⁾. Immers, van de opbrengst van 1 ha voederaardappelen kunnen aanzienlijk meer varkens gemest worden dan van de opbrengst van 1 ha graan.

Ter verwezenlijking van bovenomschreven politiek ten aanzien van de varkenshouderij is het van grote betekenis geweest, dat nog in 1948 een prijs voor varkensvlees werd vastgesteld van f 2,05 per kg geslacht gewicht, hetgeen een sterke stimulans betekende tot een ontwikkeling in de gewenste richting. Ondanks de zeer beperkte voederimport breidde de varkensstapel zich daarop snel uit.

²⁾ Deze intensivering kan economisch verantwoord worden geacht, indien de prijzen, waarvoor voedermiddelen geïmporteerd kunnen worden, tenminste die beloning van extra arbeid mogelijk maken, welke ook bij andere aanwending van deze arbeid kan worden verkregen.

De zeer overvloedige aardappelooft en de daarmee gepaard gaande lage aardappelprijzen in de akkerbouwgebieden, heeft echter ongetwijfeld hiertoe veel bijgedragen.

De afzet van varkensvlees werd tot November 1949 nog geheel door de Overheid beheerst door middel van de vleesantsoening en contingentering van de export, waardoor het handhaven van bovengenoemde garantieprijs geen moeilijkheden opleverde. Er bestonden nl. vaste consumentenprijzen, al of niet beïnvloed door een consumentensubsidie.

Na het opheffen van de vleesantsoening in November 1949 beperkte de overheidsbemoeiing inzake de varkenshouderij zich tot:

1. rantsoening van importvoeder;
2. rechtstreekse beïnvloeding van de prijs, en in verband daarmee uitvoering van een regeringscontract voor de export van bacon naar Engeland.

ad 1. De rantsoening van importvoeder. Al het geïmporteerde krachtvoeder wordt gedistribueerd over de bedrijven en over de diersoorten. Voor de varkens wordt hierdoor slechts zeer ten dele in de voederbehoefte voorzien. De binnenlandse granen evenwel zijn vrij verhandelbaar (uitgezonderd tarwe), terwijl voorts gestoomde aardappelen de mestrantsoenen moeten aanvullen. Rendabele prijzen voor de dierlijke producten zullen onder deze omstandigheden een stimulans geven tot een intensieve voederverbouw, via stijgende binnenlandse voederprijzen.

De verdeling van het importvoeder (tegen vastgestelde prijzen) scheidt voorts de mogelijkheid om bepaalde categorieën van bedrijven, welke om economische en sociale redenen zulks behoeven, te bevoordelen. Bij de huidige regeling wordt hiervan o.a. gebruik gemaakt ten aanzien van het kleine bedrijf en van het zelfkazende bedrijf.

ad 2. Rechtstreekse beïnvloeding van de varkensvleesprijs heeft tot gevolg, dat de, voorheen zo noodlottige, prijsfluctuaties worden voorkomen, of althans worden afgezwakt. De Overheid stelt jaarlijks een richtprijs voor baconvarkens vast, in de gerechtvaardigde veronderstelling, dat de prijzen van andere categorieën varkens zich naar deze prijs zullen richten. Om twee redenen wordt het beheersen van de varkensvleesprijs nagestreefd, nl. om enerzijds de producent een lonende prijs te verzekeren en anderzijds de consument te beschermen tegen te hoge vleesprijzen. Dit laatste dient gezien te worden als uitvloeisel van de algemene loon- en prijspolitiek van de Overheid.

De vleespositie was bij de opheffing van de rantsoening zover verbeterd, dat export van enige omvang mogelijk werd. Regulering van deze export was het enige nog ten dienste staande middel tot beheersing der prijzen. Tot 1949 beperkte de export zich tot kleine contingenten bacon voor de Engelse markt, waar de Deense bacon reeds eerder weer in belangrijke hoeveelheden werd aangevoerd. Het werd van belang geacht om, ondanks de slechte binnenlandse vleespositie, zo spoedig mogelijk weer met bacon op de Engelse markt te verschijnen.

Het „long-term”-contract met de Engelse Regering, dat in 1948 werd afgesloten, is van zeer grote betekenis voor genoemde prijspolitiek. Mede door dit contract zijn de afzetmogelijkheden tot dusver zodanig geweest, dat het beheersen van de varkensprijs naar boven veel grotere moeilijkheden heeft opgeleverd dan het handhaven van een minimum prijspeil.

De in 1949 geldende richtprijs van f 2,05 per kg geslacht gewicht voor baconvarkens werd voor 1950 verlaagd tot f 1,85, waarbij het karakter van deze prijs eigenlijk veranderde in een minimum garantieprijs. Deze verlaging heeft van de zijde van de landbouworganisaties veel critiek ontmoet, daar de nieuwe prijs bij een berekende kostprijs van f 1,69 een te lage ondernemersbeloning zou betekenen.

Blijkens de laatste tellingen heeft deze prijsverlaging een snelle uitbreiding van de varkensstapel echter niet in de weg gestaan. De Meitelling van 1950 gaf een uitbreiding van de totale varkensstapel te zien tot 1,74 mln, tegen 1,30 mln in Mei 1949. In September steeg dit getal tot 2,20 mln, hetgeen weer een uitbreiding met 23 pCt betekende t.o.v. September 1949. De door de Overheid uitgeoefende aandrang heeft tot deze uitbreiding ongetwijfeld bijgedragen en mogelijk nog het feit, dat de minimumprijs gold voor 3e kwaliteit bacon, zodat de minimumprijs voor gemiddelde kwaliteit kwam te liggen op f 1,90, terwijl in de praktijk bovendien de prijzen van de zwaardere varkens meest boven deze basisprijs waren gelegen.

Voor 1950 voorziet het baconcontract in een exportverplichting onzerzijds van minimaal 25.000 ton bacon en een verplichting tot afnemering van Engeland van 50.000 ton. Voor volgende jaren zijn deze hoeveelheden hoger, terwijl de prijs telkenjare dient te worden overeengekomen³⁾.

Door middel van wekelijkse vaststelling van het quantum baconvarkens voor export kon de gestelde prijs in het binnenland gehandhaafd worden. Moeilijkheden traden echter op toen een havenstaking in Engeland de export tijdelijk verhinderde. De inmiddels tót stand gekomen verruiming van het handelsverkeer met Duitsland maakte het op dat moment mogelijk de export van varkensvlees naar dat land te stimuleren, waartoe de bestaande exportheffing van f 0,15 per kg tot 0 werd teruggebracht. In zeer korte tijd werden toen grote aantallen varkens voor Duitsland geslacht. De vraag van die zijde steeg zelfs voortdurend en daarmee ook de prijs, waartoe de internationale spanningen ongetwijfeld bijdroegen. Hoewel reeds spoedig de exportheffing weer werd verhoogd, tenslotte zelfs tot f 1,10 per kg, waardoor deze export geheel kwam stil te staan, kon toch niet worden verhinderd, dat de prijzen in het binnenland opliepen. Door het Bedrijfschap voor Vee en Vlees der landen de lucratieve export van vleesconserve van dollarlanden gecontingenteerd, terwijl de baconexport steeds maar niet kon worden hervat. Het bleek toen evenwel, dat het binnenland het gehele aanbod opnam, bij een prijsniveau, dat voor courante varkens boven f 2,00 bleef.

Naar de oorzaken van deze abnormale vraag in het binnenland kan slechts worden gegist. De vraag van de zijde der vleeswarenindustrie speelde hierbij zeker een rol, terwijl tevens een grótere consumptie van varkensvlees moet worden verondersteld.

De toekomstige ontwikkeling.

Zonder in speculatieve beschouwingen te treden, kunnen enkele opmerkingen worden gemaakt over mogelijkheden van de toekomstige ontwikkeling.

Gezien de sterke uitbreiding van de varkensstapel in het laatste halfjaar is onvermijdelijk een vergroting van het aanbod van slachtvarkens in de komende maanden te verwachten, hetgeen op de prijs invloed moet hebben. Het is van groot belang, dat deze prijs weer daalt tot een peil, waarbij regelmatig een voldoende hoeveelheid bacon kan worden geëxporteerd, daar anders het contract met Engeland in gevaar kan komen. Het is thans al zeer de vraag, of de minimumhoeveelheid van 25.000 ton dit jaar nog kan worden geleverd, daar hieraan nog ongeveer 6.000 ton ontbreekt. Na drie maanden stilstand zijn eerst in October weer op kleine schaal baconslachtingen verricht. De prijs voor deze varkens ligt om de f 2,00, waarbij bedacht dient te worden, dat de prijzen van de afsnijdingen

³⁾ De prijs, die in 1950 voor de bacon door Engeland wordt betaald, is niet bekend gemaakt. In het eerste halfjaar betaalde de Regering voor de baconvarkens gemiddeld ongeveer f 1,90. Een baconvarken levert gemiddeld 70 kg vlees, waarvan 50 kg als bacon kan worden geëxporteerd. De opbrengst van de afsnijdingen en slachtafvalfen beïnvloedt uiteraard de uit deze cijfers resulterende baconprijs. De ontwerp-begroting voor het Landbouww-Egalisatiefonds voor 1951 bevat een memoriepost voor aan- en verkoop van bacon. Volgens de toelichting wordt aangenomen, dat geen winst wordt gemaakt of verlies geleden.

en slachtafvalfen eveneens zijn gestegen. De zwaardere varkens voor het binnenland noteerden in October nog belangrijk boven f 2,00. Bij het sluiten van het baconcontract zijn partijen overeengekomen, dat gestreefd zou worden naar een baconleverantie van 40.000 ton, zodat de mogelijkheden voor 1950 lang niet zullen worden gebruikt. Voor 1951 is een minimum overeengekomen van 35.000 ton en een maximum van 60.000 ton. Voor 1952 is de minimumhoeveelheid vastgesteld op 45.000 ton.

Dit alles betekent, dat er voor het komende jaar reeds een vaststaande exportmogelijkheid voor 60.000 ton bacon is, waarvoor 1.200.000 baconvarkens nodig zullen zijn. De totale varkensproductie kan in 1951 op ca 2,7 mln stuks geraamd worden, welk cijfer verminderd dient te worden met 400.000 varkens voor huisslachting.

Met dit baconcontract is dus reeds de afzet van de helft van de verwachte aanvoer verzekerd. Hoewel de verhoudingen in tonnen vlees uitgedrukt iets minder gunstig liggen, is het duidelijk, dat dit contract van groot gewicht is, niet alleen uit een oogpunt van deviezenopbrengst, maar ook voor de stabilisatie van de binnenlandse vleesmarkt.

Gezien ook de nog steeds aanhoudende vraag naar vlees in andere landen en de over het algemeen hoge prijzen daar, zijn de afzetmogelijkheden in de nabije toekomst zeer gunstig te noemen. De snelle groei van de varkensstapel behoeft dan ook uit een oogpunt van afzet geen zorgen te geven.

Wél echter vraagt een andere zijde van deze uitbreiding onze aandacht, nl. het vraagstuk van de voedervoorziening. De toewijzingen van importvoeder bedragen per dier in de meeste gevallen minder dan de helft van de totale voederbehoefte. Het overige moet uit de binnenlandse oogst worden geput. Bij de regeling voor het rantsoeneringsjaar 1950/51 wordt uitgegaan van een voederimport van ongeveer dezelfde omvang als vorig jaar. Van de rond van de Mei reeds geconstateerde uitbreiding van de rundvee-, varkens- en kippenstapel heeft dit een verlaging van de normen per dier over de gehele linie ten gevolge. Hierdoor zijn de reeds bestaande spanningen, zich uitende in het oplopen van de binnenlandse voederprijzen, er op zijn minst niet kleiner op geworden. De onverwacht sterke uitbreiding van de varkensstapel nadien kan zeker niet blijvend zijn, indien in de daardoor ontstane extra voederbehoefte niet wordt voorzien. De opvallende daling van de biggenprijzen kan nu reeds als een aanwijzing in die richting worden beschouwd.

De krachtige beperking van de voederimport, als onderdeel van de regeringspolitiek, bedoelt in de eerste plaats de voederproductie in eigen land te stimuleren. Hoewel ongetwijfeld alle mogelijkheden tot opvoering van de binnenlandse productie niet als uitgeput mogen worden beschouwd, kan hiervan in de naaste toekomst niet al te veel worden verwacht. In deze richting zijn reeds grote vorderingen gemaakt, doch de uitbreiding van de vee-stapel dreigt hierop vooruit te lopen.

Een ander argument voor de beperkte voederimport, nl. dat niet meer krachtvoeder de wereldmarkt verkrijgbaar zou zijn, is onaanneemlijk, gezien vooral de relatief kleine plaats, welke Nederland onder de importerende landen inneemt. Een deel van deze veevoerders moet evenwel uit landen met harde valuta worden betrokken, terwijl de export van varkensvlees bijv. hoofdzakelijk tegen ponden en marken geschiedt. In principe is dit een zwaar wegend argument tegen verdere vergroting van voederimporten, temeer daar de aankopen in dollars mede gefinancierd worden met behulp van toewijzingen uit de Marshall-gelden, welke een aflopend karakter dragen. Een mogelijk spoedig tot stand komende convertibiliteit van pond en dollar zou dit zgn. „dollarargument” veel van haar kracht doen verliezen. Ook zonder dit is echter het onthouden van de nodige grondstoffen aan (additioneel gezien) een exportindustrie wel

een bijzonder zware consequentie van een dergelijke deviezenpolitiek.

Een verruiming van de voederimport zou aan de varkenshouderij gelegenheid geven om ten volle gebruik te maken van de in de komende jaren aanwezige exportmogelijkheden terwijl daarbij tevens de zekerheid zou worden verkregen, dat een te hoog oplopen van de binnenlandse vleesprijzen zou kunnen worden voorkomen.

's-Gravenhage.

Ir C. M. HUPKES.

HET VRAAGSTUK DER KAPITAALSCHAARSTE IN NEDERLAND.

Wederom waren voor de vergadering van de Vereniging voor de Staathuishoudkunde, welke vergadering jl. Zaterdag te Utrecht werd gehouden, drie prae-adviezen uitgebracht. Door Prof. Dr. J. F. ten Doesschate, Mr. Dr. E. Tekenbroek en Prof. Dr. H. J. Witteveen werd „Het vraagstuk der kapitaalschaarste in Nederland, meer in het bijzonder de schaarste aan risicodragend kapitaal” behandeld.

Hoewel de belangstelling wederom zeer groot was en het aantal debaters beperkt moest worden tot het toch nog grote aantal van 21, moet deze vergadering minder geslaagd genoemd worden dan die van de voorgaande jaren. Geheelteel moet de oorzaak hiervan gezocht worden in het ook door de heer W. Willems gesignaleerde verschijnsel, dat niet alle debaters zich beperkten tot een analyse van de uitbrechte prae-adviezen, doch zich er toe lieten verleiden zelf een nieuw prae-advies uit te brengen. Dat hierdoor een verwatering optreedt behoeft geen betoog. Dat men implicite het bestuur der vereniging alsmede de gevraagde prae-adviseurs hierdoor geen eer aandoet, moge hierin in het midden gelaten.

Voorts moeten wij ons afvragen, of de naam van onze vereniging binnen afzienbare tijd wederom gewijzigd zal worden. Zullen dan in plaats van de oude woorden „en de Statistiek” opgenomen worden de woorden „en ter bestrijding van de inflatie”?

Hetgeen door de debaters naar voren werd gebracht kan wellicht het beste worden weergegeven aan de hand van een verdeling van althans een deel van het besprokene over de volgende onderdelen:

1. definiëring van het begrip kapitaal en risicodragend kapitaal;
2. bestaat er kapitaalschaarste en in het bijzonder een schaarste aan risicodragend kapitaal;
3. hoe kan kapitaalschaarste worden bestreden.

ad 1. Hoewel de heer J. E. Verwajen meende, dat een enkele maal geen scherpe scheiding was gemaakt in de prae-adviezen tussen geldkapitaal en kapitaalgoederen, bestond er over de definitie van het begrip kapitaal en van het begrip risicodragend kapitaal in het bijzonder, geen meningsverschil. De door Dr. G. C. Th. van Dorp gegeven omschrijving van „in gezond geld gemeten besparingen” werd ook door Prof. Witteveen overgenomen, waarbij hij er aan toevoegde, dat dit geldkapitaal in goederen kan zijn geïncorporeerd. Dr. M. A. G. Harthoorn bleek echter bij de uitwerking van zijn overigens nuttige aanbeveling om reeds aanvankelijk kapitaal productieve aanbeveling, enigszins verward te geraken in de geldsluier.

ad 2. Ook over de vraag, of er inderdaad een fundamentele kapitaalschaarste bestaat, is weinig gezegd. Mr. Dr. E. Tekenbroek deelde mede, dat hij hierover geen cijfers had kunnen verkrijgen en wees er op, dat de kapitaalbehoefte, zoals die berekend wordt in de industrialisatienota's, een „wishful thinking” inhoudt. Evenals ook Prof. Witteveen in zijn prae-advies, stelt men eerst een norm ten aanzien van het levenspeil in Nederland en ten aanzien van de werkgelegenheid, en uitgaande van deze normen wordt berekend hoeveel kapitaal vereist zal zijn.

Of echter de gestelde normen ook zullen worden bereikt, en of derhalve ook inderdaad de behoefte aan kapitaal zo groot zal zijn als uit de berekeningen volgt, is mede afhankelijk van het feit, of de ondernemingen geneigd zijn zoveel te investeren als in de berekeningen wordt verondersteld. Dat het gedrag der ondernemers o.a. door de winstverwachtingen wordt beïnvloed, werd door debaters en prae-adviseurs naar voren gebracht, waarbij Prof. Witteveen nog enigszins dieper toegelien er op wees, dat de winstverwachtingen en winstmogelijkheden op hun beurt sterk van de conjunctuur afhankelijk zijn. Prae-adviseur gaat daarom bij de bepaling van de „wettige vraag”, zoals de heer Harthoorn het uitdrukte, uit van de eis, dat de productiefactor arbeid volledig in het productieproces kan worden ingeschakeld. En dat er bij deze veronderstelling een fundamenteel tekort aan kapitaal is, is in het statistisch deel van zijn prae-advies duidelijk aangetoond. Gaat men uit van de werkelijke vraag der ondernemers gebaseerd op de winstverwachtingen, dan vervalt men in het door Mr. Dr. Tekenbroek gesignaleerde gebrek aan gegevens.

Dat bij de verdeling van de totale hoeveelheid kapitaal in het risicodragend en niet-risicodragend deel het risicodragend-deel te zeer in de verdrukking is gekomen, werd algemeen aanvaard. Dat er derhalve een tekort is aan risicodragend kapitaal, daarover was men het eens.

ad 3. Meer aandacht is besteed aan de vraag, hoe nu de schaarste aan risicodragend kapitaal kan worden bestreden, hoe derhalve de verdeling van de totale hoeveelheid kapitaal — i.c. in gezond geld gemeten nieuwe besparingen — over een risicodragend en niet-risicodragend deel kan worden beïnvloed ten gunste van het eerstgenoemde deel.

De heren Justus Meyer, M. F. van Bommel, Mr. W. Wentholt en W. Willems hebben in dit verband allen de nadruk gelegd op het feit, dat de beurs zozeer aan banden is gelegd bij het uitvoeren van haar functie. Maatregelen als de effectenregistratie, dividendstop, afschaffing van het bankgeheim; de speculatiewinstbelasting, verbod van belening, het verbod aan niet-ingezetenen om „internationals” te kopen, hebben er toe bijgedragen, dat de belegger aan banden is gelegd, of, zoals de heer Van Bommel het uitdrukte, er een verdreven aanbod van risicodragend kapitaal is ontstaan. De belegger moet vrij zijn om risico's te aanvaarden, maar moet er zich ook van kunnen ontdoen op ieder moment, dat hij zulks wenst. De taak van de beurs, het transformeren en stimuleren van de kapitaalstroom, kan niet naar behoren worden uitgevoerd.

Zowel de prae-adviseur Mr. Dr. Tekenbroek als Prof. Witteveen merkten in hun beantwoording op, dat in deze opmerkingen een kern van waarheid schuilt en dat het aanbeveling verdient genoemde maatregelen min of meer te verzachten. Zij wezen er echter tevens op, dat hiermede niet alle problemen opgelost zouden kunnen worden.

Een andere mogelijkheid om de verdeling tussen risicodragend en niet-risicodragend kapitaal te beïnvloeden werd reeds naar voren gebracht in het prae-advies van Prof. ten Doesschate en door Prof. Mr. J. G. Koopmans in „E.-S.B.” van 22 November 1950¹⁾. Het gaat hier in beide gevallen om de aanwending van de grote bedragen aan besparingen, die toevloeien aan de fondsen, welke men algemeen aanduidt met institutionele beleggers. De aan deze fondsen toevertrouwde spaargelden — uit hoofde van pensioenverzekering, levensverzekering enz. — worden over het algemeen als niet-risicodragend kapitaal aan kapitaalvragers doorgewezen. De vraag wordt nu gesteld, of niet een groter deel dezer gelden bijv. in aandelen kan worden belegd. Wijzen, waarop dit zou kunnen gebeuren, worden door Prof. ten Doesschate en Prof. Koopmans aangegeven. Voor de verzekerden wordt op de aangegeven wijzen de mogelijkheid geopend om ook als risicodragers te gaan optreden, waardoor dan tevens de

¹⁾ „Een verstopte bron van risicodragend kapitaal?”, blz. 932.

mogelijkheid ontstaat om zich min of meer te dekken tegen reële verliezen als gevolg van waardedaling van het geld. Door Prof. ten Doesschate wordt nl. deelling geponeerd, dat een aandeel nog steeds een „Sachwert” is, aangezien het aanspraak geeft op een reëel goed, i.c. de bezittingen van de onderneming; waarvan men de aandelen bezit.

Daar de lijst van debaters reeds vol was op het moment, dat het artikel van Prof. Koopmans verscheen in „E.-S.B.”, was voor hen, die over deze kwestie hun gedachten willen uiten, daartoe geen gelegenheid tijdens de vergadering. Slechts door Prof. Glasz werd nog over dit onderwerp gesproken. Met name werd door hem in twijfel getrokken, of het aandeel inderdaad nog een „Sachwert” is. Aan de hand van cijfers uit de nationale balans van 1938 en 1947 toonde Prof. Glasz aan, dat de N.V. een zelfstandigheid is geworden en dat de koersen der aandelen geen gelijke tred meer houden met de uitbreiding van het vermogen der N.V. Ook wanneer men zijn besparingen belegt in aandelen is in Nederland naar gebleken is de belegger niet gevrijwaard tegen verliezen tengevolge van waardeverminderingen van het geld ofwel prijsstijgingen. De heer C. Blauw betwijfelt eveneens op grond van door hem gegeven cijfers over koersen van aandelen en prijzen, of het aandeel nog een „Sachwert” is. Terecht merkte Prof. ten Doesschate echter in dit verband op, dat de periode, waarop de cijfers van de heer Blauw betrekking hadden, wel heel erg kort was om een conclusie op te baseren. Op de lange duur acht Prof. ten Doesschate het aandeel zeer zeker nog een „Sachwert” te zijn. De voorzitter raadde in dit verband nog de lezing aan van een brochure van de „Vereniging tot daadwerkelijke bestrijding van de inflatie”!

Het is te hopen, dat met hetgeen jl. Zaterdag is gezegd de discussie niet ten einde is. Het onderwerp is van groot belang en ook van de zijde der institutionele beleggers mogen wij op reacties hopen als aanvullingen op wat reeds door de heer Ir J. N. Smit ter vergadering is gezegd. Door hem is er op gewezen, dat de institutionele beleggers zich bij de beleggingspolitiek laten leiden door het economisch motief alleen en daarbij geen argumenten van sociale of patriottische aard een rol laten spelen. Het laat de institutionele beleggers daarbij onverschillig, welke functie de uitgezette gelden gaan vervullen, of zij productief of zelfs destructief worden aangewend.

Algezien echter hiervan wees de heer Smit er op, dat juist door de grote beleggingen van de institutionele beleggers reeds in vele behoeften werd voorzien, waardoor van de beleggingen van anderen een groter deel voor de industrie overblijft. Bovendien zijn ook vele der niet-risicodragende investeringen van de institutionele beleggers zodanig aangewend, dat de industrie er voordelen van ondervindt, zoals bijv. de uitvoering van het kanalenplan, bouw van elektrische centrales, bouw van industriehallen, hypotheek en winkelpanden e.a.

Wij willen deze opmerkingen hier laten voor wat ze zijn; menen echter wel, dat het laatste woord hiermede niet is gezegd. Nogmaals mogen wij de hoop uitspreken, dat de mogelijkheden voor de institutionele beleggers om in risicodragend kapitaal deel te nemen, nader worden geanalyseerd. Geheel zijn wij het nl. met Prof. Koopmans eens, dat velen, die bij hun levensverzekering en andere verzekeringen geen drager worden van risico, dit toch gaarne op zich zouden willen nemen, ook gezien de steeds verder gaande ontwaarding van het geld.

Het is ons niet mogelijk alle middelen, welke ter vergadering zijn geopperd om het aanbod van risicodragend kapitaal te stimuleren, hier te bespreken. Wij noemen nog slechts enkele punten. Mr. Wentholt wees op het gebrek aan vertrouwen in de gulden, waardoor het aanbod van buitenlandse besparingen wordt afgeschrikt. Voor een sluitende betalingsbalans en een evenwichtige begroting

zal moeten worden zorggedragen. Ware het niet beter de tegenwaarderekening van de Marshall-hulp te besteden voor het aflossen van schatkistpapier? Evenals andere sprekers wees hij op de dringendheid voor de Overheid om de uitgaven zoveel mogelijk te beperken, ook die, welke dienen voor de aanschaf van kapitaalgoederen. Zorgvuldigheid is hier een eerste vereiste.

Dr F. W. C. Blom vestigde er de aandacht op, dat bij de industrialisatie van Nederland ook relatief een grotere behoefte aan risicodragend kapitaal zal ontstaan. Bij woningen immers is 10 pCt risicodragend kapitaal vereist, voor de financiering van de handel 50 pCt, voor de industrie echter 90 pCt.

Een belangwekkend punt, door Dr J. A. Monod de Froideville naar voren gebracht, betreft de belastingheffing op ondernemingen. Hij stelde de vraag, of het juist is, dat van conglomeraties van personen belasting wordt geheven en zo ja of dan niet verschillende groeperingen een gunstiger positie innemen boven andere groeperingen, bijv. de coöperaties boven de N.V.'s.

Wij hebben in dit overzicht van de besprekingen geenszins naar volledigheid gestreefd. Slechts een deel der discussies is door ons aangestipt met de bedoeling om bij hen, die niet ter vergadering aanwezig konden zijn, belangstelling voor het besprokene te wekken en zonder daarbij tekort te willen doen aan de debaters, die niet in dit overzicht zijn genoemd. Wij vertrouwen, dat de Vereniging voor de Staatshuishoudkunde ook dit jaar een verslag zal publiceren. Hiernaar mogen wij verwijzen voor een volledig overzicht.

Rotterdam.

Dr D. H. van DONGEN TORMAN.

INVLOED VAN VALUTASCHOMMELINGEN OP DE BELASTINGHEFFING.

(I.F.A.-congres, Monte Carlo 1950)

Oorlog en devaluaties hebben hun stempel gedrukt op de belastingheffing in nagenoeg alle landen. Het spreekt dus ook vanzelf, dat een vereniging als de „International Fiscal Association”, wier ontstaan vlak voor en herleving terstond na de tweede wereldoorlog viel, zich tot tolk maakt van hen, die zich met een zekere bezorgdheid afvragen, of het wel goed is gesteld met de manier, waarop onderscheidene wetgevers de fiscale problemen van oorlog en devaluatie hebben aangepakt. Wie ook maar oppervlakkig kennis neemt van de geschriften, die de I.F.A. heeft uitgegeven¹⁾, kan menig spoor van die bezorgdheid waarnemen, de ene maal over de wijze van omslag der oorlogslasten²⁾, een ander maal over de belasting van schijnwinsten³⁾. Te waardenen is daarbij, dat de I.F.A. aan de economische aspecten niet minder aandacht schenkt dan aan de juridische.

Gesteld tegenover de grote verschillen van aanpak in de onderscheidene landen, is het uiteraard de eerste taak van een internationale organisatie om de grond dier verschillen op te sporen en vervolgens naar een grootste gemeene deler te zoeken: zo kan internationaal belastingrecht groeien.

Dit stelt zware eisen. Niet alleen moet men eenmaal, een onderwerp in het openbaar brengende, zich de bijstand van bekwame nationale deskundigen verzekeren, maar deze moeten ook in staat zijn zich tot het internationale niveau op te werken.

¹⁾ In de serie „Cahiers de Droit Fiscal International”, uitgevers D. van Sijn en Zonen, Rotterdam; tot dusver verschenen Cahiers 1 t/m 11 en 14/15, de laatste alleen geroneografeerd.

²⁾ Congres Den Haag 1947: „Trans- and postwar tax legislation”, Cahiers 4, 6 en 7; vgl. ook „Oorlogsheffingen”, uitg. van de Nederlandse I.F.A.-groep, 1946.

³⁾ Congres Rome 1948: „Computation of taxable profits”, Cahiers 9 en 10; vgl. daarover Van Hoorn in De Naamloze Vennootschap, dl. 26, blz. 158; schr. dezes in Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie, no 4055; Resoluties in hetzelfde blad, no 4063.

Kan men in vele gevallen, nu de nationale wetgeving voor buitenstaanders vaak moeilijk toegankelijk is, reeds op zichzelf blij zijn met een voor ieder vreemdlandse begrijpelijke samenvatting van het landelijk regime, het doel moet hoger worden gesteld: zoeken naar gemeenschappelijke richtlijnen, naar mogelijkheden van uniforme oplossing, naar opheffing van oneconomische en onbillijke fiscale situaties.

Meten wij met deze maatstaf de prae-adviezen inzake de invloed van valutaschommelingen op de belastingheffing, welke de I.F.A. in de afgelopen zomer het licht deed zien ⁴⁾, dan zien wij over- en ondermaats werk. Het had de taak van de tot algemene rapporteur aangewezen Marcel Feye (België) moeten zijn om het voorhanden materiaal samen te vatten en het op een internationaal peil te brengen. We moeten daarom betreuren, dat Feye verhinderd was op het congres zelf te verschijnen ⁵⁾, maar meer nog, dat hij tevoren volstond met toezending van een nota, waarin hij op wel wat eenvoudige en daardoor o.i. weinig overtuigende wijze het vraagstuk aansnijdt.

Wat men namelijk ook van dit vraagstuk kan zeggen, gemakkelijk is het niet! Dat ligt ook voor de hand; want waarover gaat het in wezen?

Geld- en goedereninkomen.

Om een geneeswijze voor de oude kwaal van het „zich rijk rekenen en arm zijn!“ Hoe goed ook de economische wetenschap ons reeds lang de ogen heeft geopend voor het verschil tussen geld- en goedereninkomen, de praktijk van de boekhouding en van de fiscus trekt steeds weer naar de zo verleidelijke en gemakkelijke opvatting van het „gulden is gouden“. De fiscus doet dat ook en waarom niet? Want hoe staat hier de Overheid? Aan de ene kant heeft zij als beheerster der monetaire wetgeving en de geldschepping en de verhouding goederen-geld in de hand. Kan ze dat aan de andere kant, als fiscus, verloochenen?

Wij staan er wat de huidige belastingheffing betreft reeds door de hoge tarieven en de geringe mogelijkheden van uitwijking heel anders voor dan in de tijden van Van Hall, Pierson of Treub. Minister Lieftinck weet dat ook wel. . . . en toch is hij niet schuldig met concessies in de richting van praevaleren van goederen - boven geldwinst. Ernstiger en gecompliceerder wordt de situatie, als er bovendien, internationaal gezien, telkens niet gewilde valutawijzigingen optreden, welke het nog zo stroeve internationale ruilverkeer als het ware ondermijnen en waardoor de koopman, behalve de rechtstreekse valutarisico's, nog alleronaangenaamste fiscale risico's boven het hoofd komen te hangen.

Vrees voor complicaties?

Als nu Marcel Feye in een „Schéma de divers éléments s'intégrant dans le problème fiscal de la dévaluation" ⁶⁾, uitsluitend uit vrees voor allerhande complicaties, voor een stroom van onoplosbare geschillen enz. er voor terug schrikt om op zichzelf juiste economische begrippen van winstbepaling op goederenbasis te enten op de fiscale wetgeving, missen wij daarin de juiste kritisch opbouwende gezindheid.

Wij zouden daarentegen onze landgenoot Hootsen op een voetstuk moeten plaatsen, want deze heeft in zijn prae-advies alle licht doen slaan op de hier te vande o.a. door Prof. Limperg verdedigde theorie der vervangingswaarde. Hootsen heeft het voordeel, dat hij het onderwerp eenmaal reeds in de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Belastingrecht heeft ingeleid en in de af-

gelopen zomer nogmaals op de „International Bar Conference" in Londen ⁷⁾.

Maar past hij die theorie volledig toe? Wij menen dat te mogen betwijfelen. „Money income is taxable and the amount in money increased by currency fluctuations, is income indeed" (blz. 92), maar, zo meent hij, dat zou zijn te verzachten met behulp van een lager tarief. Wel echter is hij in de goede lijn, wanneer hij aanbeveelt om een buitenlands filiaal voor de winstbepaling als één geheel te zien, een oplossing, indertijd door Tj. S. Visser in de vergadering van eerderegenoemde Nederlandse Vereniging met het predicaat van „stoutmoedig maar nieuw" aangediend.

Buitenlandse belangen.

Wat in het geschrift, dat Hootsen in 1949 aan de Nederlandse Vereniging heeft aangeboden, goed naar voren kwam, nl. dat hij de fiscale gevolgen van valutaschommelingen, wat betreft de buitenlandse belangen, duidelijk onderscheidt naar buitenlandse deelneming wel en niet uitgedrukt in aandelenbezit, vorderingen en schulden, dat missen wij in Cahier 14. Die onderscheiding toch gemakkelijk, naar wij bij lezing der onderscheidene prae-adviezen ervoeren, ten zeerste de vergelijking met andere landen. Dan blijkt al dra — en dat is op zichzelf verheugend —, dat de fiscale praktijk der onderscheidene landen in dat opzicht niet veel verschilt. De Verenigde Staten bijvoorbeeld ⁸⁾ zijn fiscaal strenger wat betreft de boeking van valutaverliezen dan Nederland. Zij beschouwen vreemde valuta precies als koopmansgoederen en erkennen het verlies niet vóór afwikkeling der betreffende transactie, in Nederland acht men dit wel overeenkomstig goed koopmansgebruik en evenzo doet Frankrijk ⁹⁾.

Hoe met voorraden?

Dit laatste land heeft weer een belangrijke schrede gedaan in de richting van winstbepaling volgens de maatstaf goederenwinst door aan bedrijven, welke hun grondstoffen op de internationale markt betrekken, het aanleggen van een *goederenvalutareserve* toe te staan. Bovendien heeft het over de jaren 1948 en 1949, met het oog op de herhaalde devaluaties, aan alle bedrijven een zekere fiscale tegemoetkoming verleend in bepaalde verhouding tot de ondervonden waardevermeerdering van voorraden.

En met bedrijfsmiddelen?

Allen hebben zij echter een ander vraagstuk gemeen, welks oplossing naar het ons voorkomt, de toets oplevert, ter beoordeling of een beter fiscaal inzicht in de relatie geld-goederen baan breekt. Wij bedoelen de winst op vervreemding van bedrijfsmiddelen. Bijna geen land, of het heeft met dit probleem geworsteld. De belastingdienst heeft weliswaar overal het pleit gewonnen en die winst is dus belast; maar men vergelijk nu eens, wat de Verenigde Staten en Frankrijk doen om excessen tegen te gaan; de Verenigde Staten belasten die winst met een lager tarief, Frankrijk laat die winst belastingvrij als de opbrengst binnen drie jaar wordt herbelegd ¹⁰⁾.

Benelux.

Zover is althans België niet gegaan, dat de herwaarder van bedrijfsactiva, steeds heeft beperkt tot goederen en machines. Een nota, welke Schreuder ¹¹⁾, Directeur

⁴⁾ Congres Monte Carlo 1950: „The effect of fluctuations in the value of currencies upon taxable income, from the national and international viewpoint", Cahier 14 der meergenoemde serie (geroneografeerde uitgave, Int. Bel. Doc. Bureau Amsterdam, 1950).

⁵⁾ Courthieu (Frankrijk) heeft zijn taak overgenomen.

⁶⁾ Nog niet opgenomen in Cahier 14.

⁷⁾ Vlg. schrijver dezes in Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie van 9 September 1950, no 4155.

⁸⁾ Prae-advies van George F. James, nog niet gepubliceerd; vlg. ook James en Dayton in Cahier 10, blz. 55.

⁹⁾ Prae-advies van Courthieu, Cahier 14, blz. 7 e. v.; wij vermelden in dit verband, dat het Congres in een Resolutie zich heeft uitgesproken tegen elk systeem, waarbij belasting wordt geheven over een nog niet gerealiseerde winst.

¹⁰⁾ Het Congres wil hierin een stap verder gaan door algehele vrijstelling te eisen voor een reserve ter hoogte van de winst, behaald op de verkoop van activa, welke behoren tot het „potentieel de production".

¹¹⁾ Congres Monte Carlo, Edgar Schreuder, Note documentaire (geroneografeerd).

Generaal van de dienst der registratie in België, daarover aan het Congres heeft verstrekt, bevat een nuttige opsomming van de Belgische wetgeving op dat punt sinds 1920, voorafgegaan door een overzicht van de Belgische voorschriften van winstbepaling. Had men nu ook de gelegenheid benut om aan de, weder tot de I.F.A. toegelaten, Westduitse leden een verslag te vragen, dan zou het beeld van West-Europa en de Verenigde Staten, met smartelijke uitzondering alleen (en waarom?) van Engeland, compleet zijn geweest. Hopelijk zullen Duitsers en Engelsen de schade inhalen op het Congres 1951, dat naar alle waarschijnlijkheid in Zwitserland zal plaatsvinden.

Bij de lezing dezer prae-adviezen boezemde ons dat van Luxemburg wel het minste belang in. Onze Benelux-partner heeft bij de bevrijding, in 1944 een Duitse erfenis aangetroffen; haast nog erger, althans ingewikkelder, dan bij ons, doordat het volledig was ingelijfd. Het heeft toen een algemene herziening der bedrijfsbalansen bevolen, maar op zo'n ingewikkelde grondslag, dat zelfs de gemoedelijke Luxemburger het erg vindt. Het is ons niet gelukt in dit geschrift punten te ontdekken, welke lering bieden aan anderen. Wel echter biedt de fiscale situatie van dit land, dat veel van de grondstoffen voor haar industrie uit de omringende landen betreft, steun aan de langzaam baanbrekende opvatting, dat met name op het gebied der winstbelasting meer toenadering tussen de nabuurlanden hoogst gewenst is. Iets waarop van Nederlandse zijde ook wordt gewezen door Van Soest¹²⁾. Doch daarmee zouden wij vooruitlopen op het tweede onderwerp van het I.F.A.-congres, nl. fiscale hinderpalen voor de Europese eenwording ofwel integratie, waaraan wij ons voorstellen een volgende beschouwing te wijden.

Rotterdam.

Mr W. R. EMMEN RIEDEL.

¹²⁾ Cahier 15, blz. 44.

BOEKBESPREKING.

Economisch Technische Verschijselen. Inleiding tot de Organisatie en Techniek van de Handel, door B. G. Meijer, Econ. Drs. J. Muusses, Purmerend. 445 blz.

De titel van het boek, dat ter recensie voor ons ligt, is waarschijnlijk ontleend aan het examenprogramma van het nieuwe Staatspraktijkdiploma voor Bedrijfsadministratie. Hierin is nl. de naam van het vak „Organisatie en Techniek van de Handel”, welke in vershillende opzichten onjuist was, vervangen door „Economisch Technische Verschijselen”. Toch is dit vak de vergaarbak gebleven van allerlei onderwerpen, die beter bij de Bedrijfs-economie, de Algemene Economie en het Geld- en Bankwezen kunnen worden ondergebracht.

Als gevolg hiervan wordt in dit boek een bonte rij van min of meer uiteenlopende onderwerpen behandeld, waarin weinig eenheid is te onderkennen. In de inleiding zegt de schrijver wel, dat hij zijn onderwerp in het licht van de ontwikkeling der marktvormen (waarbij hij slechte de open markt en de gesloten ruil onderscheidt) wil behandelen, maar hiervan komt na de eerste hoofdstukken weinig terecht.

Het gehele boek kenmerkt zich door een vrij grote oppervlakkigheid. Nergens wordt eens van dieper doorgedoten. Het vraagstuk van de organisatie van de handel wordt niet onderkend, en dus ook niet behandeld, als een deel van het vraagstuk van de organisatie van de maatschappelijke productie. De krachten, die deze organisatie beheersen (proportionaliteitswetten, diversiteitsverschijnsel, differentiatie, parallelisatie, integratie, specialisatie enz.), worden onvoldoende of zelfs minder juist behandeld.

De begripsbepaling is in het algemeen buitengewoon slordig, waardoor zij elke scherpheid mist. Wij noemen enkele voorbeelden. De schrijver zegt op blz. 20, dat het handels-

risico door de gelijkmatigheidstendenz wordt genivelleerd, en dan volgt, wat blijkbaar als omschrijving is bedoeld: „De bedrijfsteknik van de handel brengt nl. mede, het aantal afzetmogelijkheden zo groot te nemen, dat slechte en goede kansen elkaar compenseren en het risico aldus geheel verdwijnt dan wel tot een minimum wordt beperkt”. Een verdere behandeling ontbreekt.

De in- en uitschakelingstendenz wordt op blz. 34 genoemd, maar over de krachten, die hier werken, wordt niets geopenbaard. In een noot wordt even het streven naar proportionaliteit genoemd, waarbij bedoeld wordt — typerend voor de slordigheid van uitdrukken — het streven naar de ideale technische of economische proportionaliteit. Het onderscheid tussen zelfstandige en onzelfstandige handel wordt op blz. 277 bij verzekering behandeld! Het begrip elasticiteit wordt op blz. 12/13 onjuist geformuleerd; niet de wijze, waarop, maar de mate, waarin de vraag reageert, bepaalt de elasticiteit.

In navolging van Walther (Einführung in die Wirtschaftslehre der Unternehmung) onderscheidt Meijer „bedrijfsprestatie” en „marktprestatie”. De eerste is een voor de markt gereed product, dat verkocht kan worden, de marktprestatie wordt geformuleerd als „de handeling van verkoop en levering”. Nadat opgemerkt is, dat de bedrijfsprestatie als regel voor de marktprestatie gaat, betoogt de schrijver, dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat het moment van de ruil vóór de marktprestatie ligt. Dit is in strijd met zijn definitie, daar het moment van de ruil het ogenblik van verkoop is. Hij zegt dan verder, dat we een ruiltransactie niet met een marktprestatie mogen verwarren. „We kunnen een fruitoogst reeds in de zomer verkocht hebben, terwijl de marktprestatie eerst in de zomer wordt geleverd”. Hier bedoelt hij met marktprestatie dus alleen de levering.

Een staaltje van de slordigheid van uitdrukken en de stijl vormt ook de volgende zin, voorkomende op blz. 30 onder het hoofd: „Vormen van ondernemingsconcentratie in de praktijk: „Een voortschrijdende techniek maakt, dat er vrijwel geen onderneming meer is, die niet op de een of andere wijze met andere samenwerkt; daarbij moet altijd weer onderscheid gemaakt worden tussen verticale en horizontale aaneensluiting, resp. tussen ondernemingen, die 1e in hetzelfde productieproces op elkaar volgen en 2e ondernemingen uit dezelfde branche, onderscheidenlijk dus integratie en parallelisatie”. De gelijkstelling van horizontale aaneensluiting en parallelisatie is onjuist, terwijl ondernemingen niet in hetzelfde productieproces, maar in dezelfde bedrijfskolom op elkaar volgen.

Een van de betere gedeelten van het boek wordt gevormd door het hoofdstuk over „Kostenfactoren, welke de structuur van de handel beïnvloeden”. Dit is voor een belangrijk gedeelte ontleend aan het zoëven genoemde boek van Walther, waarbij elke critische bezinning echter ontbreekt. De vraag, of de vaste capaciteitskosten en de kosten van bedrijfsvaardigheid in wezen niet hetzelfde zijn, wordt nimmer gesteld.

Ook het hoofdstuk over „De moderne Handels- en Betalingsbalans” is in menig opzicht verhelderend. In het bijzonder de uiteenzetting over het nieuwe model der betalingsbalans, de wijze waarop de verschillende transacties worden geboekt en hoe die leidt tot het „sluitend” maken der balans, is heel duidelijk. Het is hoofdzakelijk ontleend aan een artikel van Prof. Weststrate (en niet Westerp), zoals in het boek steeds staat) over dit onderwerp.

De auteur heeft zich van de medewerking van enige deskundigen voor speciale onderwerpen verzekerd. Ir D. Hijmans geeft een heldere uiteenzetting van enige vraagstukken rondom de octrooiverlening en de octrooipolitiek. Dr R. Kuperus verzorgde een instructieve behandeling van de ontwikkeling, de organisatie en de betekenis van de landbouwcredietbanken, waarbij het element van de „self-help” duidelijk naar voren wordt gebracht. R. Sodenkamp Jr gaf zijn medewerking aan de bedrijfstak verzekering.

Het hoofdstuk over het verzekeringsbedrijf in het algemeen, de verzekeringsmarkt en de concentratievormen is een der beste gedeelten van het boek. De andere hoofdstukken over verzekering staan weer op lager peil; bij de levensverzekering wordt de berekening van de premiereserve te beknopt en daardoor onduidelijk behandeld.

Wij hebben uit dit 454 blz. tellende boek slechts enkele grepen gedaan. Ons oordeel kan helaas niet gunstig luiden. Voor beginners, voor wie het boek waarschijnlijk bestemd is, achten wij het niet aanbevelenswaardig. Een grondslag, waarop een zekere feitenkennis kan worden gebouwd, ontbreekt. Wel kan men allerlei wetenswaardigs aantreffen, in het bijzonder door de vele illustraties met voorbeelden, ontleend aan jaarverslagen en beschouwingen over tal van Nederlandse bedrijven. De behandeling komt echter meestal niet uit boven de middelmatige journalistiek. Bovendien wordt het boek door vele drukfouten ontsierd.

's-Gravenhage.

H. THIERRY.

AANTEKENING.

HET JAARVERSLAG 1949/50 VAN HET „INTERNATIONAL MONETARY FUND“.

Het jaarverslag van het I.M.F. over 1949/50 staat voor een groot deel in het teken der monetaire gebeurtenissen van September 1949, toen 19 leden van het „Fund“ en 10 niet-leden, die tezamen in 1948 ca 65 pCt van de wereldhandel voor hun rekening namen, hun valuta's devalueerden. Na in het eerste hoofdstuk de betalingspositie der gedevalueerde landen in het algemeen — in hoofdstuk II worden de moeilijkheden, die tot devaluatie aanleiding gaven land voor land besproken — te hebben geschetst, merkt het verslag op, dat aanpassingen van de wisselkoersen onvermijdelijk waren geworden. Het enige onzekere punt was, wannéer deze aanpassingen zouden moeten plaatsvinden. Zolang er nl. sprake was van aanzienlijke goedertekorten over de gehele wereld, verhinderden de sterk gestegen prijzen in Europa en andere gebieden niet, dat de uitvoer dezer landen naar het Westelijk halfrond zich uitbreidde met de toeneming van de wereldhandel. Zolang evenwel de capaciteit om voor uitvoer te produceren niet volledig was hersteld, zou de devaluatie een extra vraag ten gevolge kunnen hebben, die in vele landen slechts ten koste van de toch al sterk gerantsoeneerde binnenlandse markten zou kunnen worden bevredigd. Gedurende 1948 en 1949 veranderde deze situatie langzamerhand; de productie was, vooral in Europa, aanzienlijk toegenomen en aan de uitbreiding van de dollaruitvoer begon een einde te komen. Het is waarschijnlijk, dat deze expansie tot staan is gebracht, doordat de vraag naar importgoederen niet langer werd gesteund door aanzienlijke tekorten in het aanbod.

De devaluaties.

Door te devalueren beoogden de leden van het „Fund“ een hoog niveau van de internationale handel te handhaven en meer evenwicht te bereiken in de internationale betalingen — het overschot van de goederen- en dienstbalans der Verenigde Staten beliep in 1949 \$ 6,2 mrd, waarvan ca \$ 3,1 mrd voor rekening kwam der O.E.E.C.-landen in Europa — met minder hulp van restricties en discriminaties en minder afhankelijkheid van buitenlandse hulp. Het besluit van het Verenigd Koninkrijk om tot devaluatie over te gaan was het sein voor een algemene herziening van de wisselkoersen t.o.v. de Amerikaanse dollar. De Nooroeuropese landen, die met een niet fundamenteel van dat van Engeland verschillend dollarprobleem hadden te kampen en een aanzienlijke handel met het Verenigd Koninkrijk dreven, devalueerden in dezelfde mate. Voor landen, zoals België en Canada, die een betrekkelijk groot dollartekort hadden, maar min of meer equivalente overschotten aan andere

valuta's, was het devaluatieprobleem anders geaard. Deze landen wilden een toeneming van de invoer uit gedevalueerde landen aanmoedigen, terwijl te zelfder tijd de algemene betalingspositie geen even grote devaluatie als die der andere landen vereiste. „Their policy seems“, zegt het verslag, „on the whole, to have been reasonable: to depreciate their currencies moderately with respect to the U.S. dollar and to appreciate considerably with respect to sterling, other European currencies, and the currencies of related areas“.

Vervolgens schetst het verslag uitvoerig de gevolgen van de devaluatie, die over het algemeen in eerste instantie aan de verwachtingen hebben beantwoord. Een algemene indruk van deze gevolgen geven de veranderingen in de Amerikaanse betalingsbalans met de rest van de wereld. Terwijl in het laatste kwartaal van 1948 en in het eerste kwartaal van 1949 het surplus van de Verenigde Staten uit hoofde van goederen en diensten op jaarbasis \$ 6,8 mrd beliep, was het in het laatste kwartaal van 1949 en het eerste kwartaal van 1950 gedaald tot resp. \$ 4,4 mrd en \$ 2,6 mrd. Ongeveer de helft van deze daling komt voor rekening van een verlaging van het deficit der O.E.E.C.-landen en de daarmee verbonden overzeese gebieden.

Voor de Verenigde Staten betekent de oplossing van het dollarprobleem een aanpassing aan een veel kleiner surplus uit hoofde van betalingen voor goederen en diensten. Er zijn, aldus het verslag, geen redenen om aan te nemen, dat deze aanpassingen ernstige gevolgen voor de Amerikaanse economie hebben. De daling van de uitvoer en de stijging van de invoer evenals de verandering der inkomsten uit diensten hebben op deze economie geen noemenswaard effect uitgeoefend. Het samenvallen van de devaluaties met het economisch herstel in de Verenigde Staten heeft het versturende effect op de Amerikaanse conjunctuur tot een minimum beperkt en het heeft tevens bijgedragen tot het scheppen van gunstiger omstandigheden voor de uitbreiding van de dollaruitvoer der devaluerende landen en voor de handhaving van de dollarprijzen hunner producten.

Andere maatregelen.

Herhaaldelijk heeft het I.M.F. er op gewezen, dat devaluatie alleen geen voldoende oplossing kan brengen voor het betalingsprobleem; devaluatie kan slechts het begin zijn van een moeilijk proces, dat als direct doel heeft de dollarsituatie te verbeteren en als uiteindelijk doel convertibiliteit der valuta's te bewerkstelligen, met het oog op een zo groot mogelijke multilaterale wereldhandelsstructuur. De maatregelen, die nog moeten worden genomen, zijn niet minder dringend dan de devaluaties waren. Het is de plicht van de Regeringen, zowel in landen met tekorten als in landen met overschotten, er voor te zorgen, dat de financiële en handelspolitiek, die noodzakelijk is om de handel uit te breiden en een beter evenwicht in de internationale betalingen te verzekeren, wordt gevoerd en gehandhaafd.

Zo bestaat in industriële landen het gevaar, dat stijgende kosten de mogelijkheid tot verlaging der dollarexportprijzen, die de devaluatie heeft geschapen, te niet zullen doen. De verlaging der exportprijzen veroorzaakte een grotere vraag naar importgoederen in dollarlanden. De bevrediging van deze vraag vereist in de gedevalueerde landen een overeenkomstige uitbreiding van de voor export geschikte goederen. De middelen hiertoe zijn drieërlei, nl. toeneming der productie, vermindering der consumptie en vermindering der investeringen. De productie-uitbreiding zal waarschijnlijk in de nabije toekomst slechts gering kunnen zijn en een groot deel van het hiermede bereikte resultaat zal nodig zijn om de daling der uitvoerprijzen t.o.v. de invoerprijzen te compenseren. De praktische mogelijkheden van een verdere verbruiksvermindering zijn beperkt. De meeste mogelijkheden biedt vermindering der investeringen. Vijf jaren na de

oorlog moet het, aldus het verslag, mogelijk zijn, dat de meeste Westeuropese landen „reduce the scale of reconstruction”. Het zal weliswaar nog steeds nodig zijn, dat de investeringen voor uitbreiding der productie voortgang vinden, maar, indien het evenwicht in de externe betalingen moet worden hersteld, mogen de investeringen de binnenlandse besparingen niet in belangrijke mate overtreffen. De onzekerheid, of de gedevalueerde landen ten volle de mogelijkheden hunner verbeterde concurrentiepositie zullen realiseren, ontstaat doordat de inflatie dreigt terug te keren. Het inflatiegevaar zal blijven bestaan zolang de overheidsuitgaven en de particuliere investeringen op het huidige niveau voortgezet. De voortgaande stijging der defensie-uitgaven vergroot de moeilijkheid om een verlaging der overheidsuitgaven te bewerkstelligen. Dit is een reden temeer om, waar nodig, een stringente monetaire politiek te voeren en om andere maatregelen tot verlaging der investeringen te treffen.

De landen, die grondstoffen produceren, dienen, aldus het verslag, eveneens een anti-inflatiepolitiek te voeren. Er is in deze landen een sterke neiging om de productie van exportgoederen uit te breiden. Het continueren van een zeer hoog investeringsniveau zou echter de overdracht van productiefactoren naar de exporterende sectoren van het economisch leven verstoren en weer een ongunstige invloed uitoefenen op de verhouding tussen de exportprijzen en de prijzen der voor binnenlands verbruik bestemde goederen. Een meer gematigde ontwikkelingspolitiek kan deze landen een blijvende economische vooruitgang verzekeren zonder de nadelen van inflatie en grote betalings tekorten. Bovendien, zegt het verslag, moet niet worden verondersteld, dat een sterke concentratie op industriële ontwikkeling in het belang der „underdeveloped areas” is. Industriële ontwikkeling vereist een grote investering voor iudere arbeider en de kosten zijn, in verhouding tot het aantal personen, dat er mede is gebaat, hoog. Het grootste deel der bevolking in deze gebieden leeft van de landbouw en de grootste verbetering van hun economische toestand moet worden verwacht van een opvoering der productiviteit in de agrarische sector.

„Devaluation is not a process whose repeated use can yield beneficial effects”; zij vormde echter de weg voor een verbetering der dollarbetalingsspositie. Of deze verbetering het grootst mogelijke resultaat zal hebben zal afhangen van de maatregelen, die met deze devaluatie gepaard gaan. De voordelen van een evenwichtige en uitbreidende handel onder een multilateraal betalingssysteem zullen algemeen zijn. Daarom hebben alle landen er belang bij, dat de devaluaties vergezeld gaan van geschikte maatregelen, teneinde het herstel van internationaal betalingsevenwicht te vergemakkelijken.

„Exchange restrictions”.

In hoofdstuk III worden de factoren, die een volledige convertibiliteit der valuta's nog in de weg staan, uitvoerig besproken. Weliswaar staat de inflationaire druk in de meeste landen nu onder controle, maar er dient te worden afgewacht in hoeverre de bereikte stabiliteit kan worden gehandhaafd. De correctie der internationale prijsverstoreningen is nog verre van volledig en het vertrouwen in de valuta's vlecht nog niet het punt bereikt, waarop het risico van vluchtkapitaal ophoudt met convertibiliteit verbonden problemen te zijn. Voorts zijn de mogelijkheden der verschillende landen om op de Amerikaanse markt te concurreren, ondanks de verbeteringen die in deze zijn bereikt, nog altijd beperkt, hetgeen de vorderingen in de richting van convertibiliteit belemmert en de landen aanleiding geeft de restricties te doen voortbestaan.

Tenslotte vormt o.a. de situatie, waarin de dollarreserves van vele landen verkeren, een obstakel. Wanneer men al deze overwegingen in aanmerking neemt kan men de leden van het I.M.F. moeilijk op overtuigende wijze

overhalen hun restricties op te heffen en ineens de verplichtingen van convertibiliteit te aanvaarden. Dit betekent echter niet, dat meer vooruitgang in deze richting onmogelijk is. De verbetering van de economische situatie in de wereld schijnt te impliceren, dat de trend van uitbreidende restricties van richting zou kunnen worden veranderd. Men zou zich, aldus het verslag, kunnen afvragen in welke mate de gedeeltelijke opheffing van restricties krachten in het leven zouden roepen, die de aanpassingen, vereist voor de uiteindelijke opheffing van restricties, zouden versnellen. Het overwegen van deze vraag suggereert het belang en zelfs de noodzaak van omkering der restrictietrend, althans, wanneer men de noodzaak van uiteindelijke eliminatie der controlemaatregelen veronderstelt. Immers, het gevaar, dat voortzetting der restricties een situatie kan scheppen, waarin een belangrijke voorwaarde voor convertibiliteit afwezig zal zijn, aangezien de restricties een neiging vertonen zichzelf in stand te houden, moet worden onderkend.

Met het oog op de ongewenste gevolgen — o.a. verzwakking van de concurrentiepositie van het restrictierende land. — van een handhaving der restricties kunnen de landen niet wachten tot alle aan gedeeltelijke of gehele opheffing verbonden risico's en moeilijkheden zijn verdwenen of opgelost. Onder geschikte omstandigheden helpen de met de opheffing gemaakte vorderingen zelf een toestand te scheppen, waarin grotere handels- en betalingsvrijheid gemakkelijker kan worden gehandhaafd. Het moge dan zijn, dat de economische vooruitgang momenteel nog niet voldoende is om een algemene opheffing der valutaresticties te rechtvaardigen, het is eveneens waar, dat de voorzichtigheid te ver kan gaan en dat de volgehouden mening, dat geen verdere vorderingen in de richting van convertibiliteit kunnen worden gemaakt vóór dat alle faciliteiten uit de weg zijn geruimd, wel eens een van de meest effectieve middelen zou kunnen worden om te zorgen, dat de weg voor altijd versperd zal blijven.

Wat de goudpolitiek betreft, merkt het verslag op, dat er geen redenen aanwezig zijn om de tot nu toe gevolgde politiek te wijzigen. Het „Fund” verwacht, dat de leden hun pogingen tot samenwerking met het I.M.F. om deze politiek doeltreffend te doen zijn, zullen voortzetten.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt.

De geldmarkt vertoonde de afgelopen week een enigszins merkwaardig beeld. Enerzijds stegen de disconto's, waarbij het opviel dat speciaal de lange termijnen werden aangeboden; zo werd September- en Octoberpapier zelfs boven het voor de geldmarkt karakteristieke percentage van $1\frac{1}{2}$ nl. tegen $17\frac{1}{16}$ pCt gelaten. Anderzijds bleef de callgeldrente op het minimumpercentage van $\frac{3}{4}$ gehandhaafd. Waarschijnlijk hield deze constellatie verband met de noodzaak voor de banken om een zeker bedrag aan liquide middelen als het ware apart te houden voor de overboeking, welke vóór 1 December a.s. moet plaatsvinden van het restant aan overgedragen tegoed, dat dan aan het Rijk moet worden gebedragen.

Gedurende de verslagweek werd een bedrag van f 250 mln overgeboekt van de tegenwaarderekening naar de rekening van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank. Dit bedrag wordt thans achteraf *beschouwd* als te zijn bestemd geweest voor bepaalde (productieve) staatsuitgaven, welke reeds in het verleden door het Rijk werden betaald. Monetair betekent dit, dat het tegenwaardesaldo niet door nieuwe uitgaven in het verkeer wordt gebracht, zodat een inflatoir effect achterwege blijft. Voorts leidt de gevolgde gedragslijn er toe, dat het Rijk weer enige tijd

vooruit kan met de financiering van zijn uitgaven. Dit wordt met lede ogen aangezien door hen, die hopen, dat, als het saldo van het Rijk bij De Nederlandsche Bank eenmaal uitgeput mocht raken, de Staat genoopt zou zijn, tegen hoger rente bij geldgevers — hetzij kort hetzij lang — te lenen.

Weliswaar bestaat er altijd een methode voor de Staat om dit te vermijden, nl. onderbrenging van schatkistpapier bij de circulatiebank, maar dan zou waarschijnlijk de kreet „inflatie” in den lande luidkeels worden aangeheven (hoezeer, objectief gezien, het onderbrengen van schatkistpapier bij commerciële banken even inflatoir is). Juist om voor later een dergelijk beroep op de centrale bank te voorkomen, geeft het Ministerie van Financiën er de voorkeur aan, telkenmale bedragen van de tegenwaarderekening te laten overboeken naar de rekening van het Rijk, liever dan ze te bestemmen voor aflossing van schatkistpapier.

De kapitaalmarkt.

De stemming op de aandelenmarkt was gedurende de verslagweek tamelijk gunstig, en als gevolg hiervan vertoonde het algemeen indexcijfer een, zij het zeer matige, stijging. De emissies, die de laatste weken plaatsvonden, vonden een tamelijk gunstig onthaal, gezien het feit, dat de claimnoteringen weinig of niet beneden de theoretische waarden daalden. Een algemeen koersdrukkend effect hebben deze emissies niet uitgeoefend, waarbij echter wel bedacht moet worden, dat het tot dusver op de emissie-markt gedane beroep nog zeer bescheiden van omvang is gebleven.

Aandelen Koninklijke, de marktleader te Amsterdam, stegen de afgelopen week in koers, op geruchten van de uitkering van een stockdividend over 1950, of van bonus-aandelen. Een emissie in buitenlandse financiële centra zou in de bedoeling liggen. Enigerlei voordeel voor aandeelhouders zou dan, aldus deze geruchten, dienstig zijn om de door effectenregistratie, transfermoelijkheden, en in het bijzonder de bij de vorige emissie Koninklijke door de Nederlandse deviezenautoriteiten opgelegde beperkingen t.a.v. het beschikken over de opbrengsten van claims door buitenlanders, gedeukte reputatie dezer aandelen op de buitenlandse kapitaalmarkt wat op te vijzelen.

Het agio op Amerikaanse aandelen te Amsterdam bedroeg ca 4 pCt boven de New Yorkse pariteit. In Wallstreet zelf heeft de laatste week een stijging plaats gehad, die het aandelenkoersniveau aldaar op een nieuw hoogterecord voor de laatste twintig jaar heeft gebracht.

	17 Nov. 1950	24 Nov. 1950
Aand. indexcijfers		
Algemeen	153,7	154,1
Industrie	219,9	219,3
Scheepvaart	165,5	165,3
Banken	128,5	128,4
Indon. aandelen	52,5	53,7
Aandelen		
A.K.U.	174 ¹ / ₄	174
Philips	232	229
Unilever	220	219 ¹ / ₄
H.A.L.	172 ¹ / ₄	169 ¹ / ₂
Amsterdam Rubber	123 ¹ / ₄	130 ¹ / ₂
H.V.A.	114 ¹ / ₄	117 ¹ / ₂
Kon. Petroleum	290 ¹ / ₄	297
Staatsobligaties		
2 ¹ / ₂ pCt N.W.S.	79 ¹³ / ₁₆	79 ³ / ₄
3—3 ¹ / ₂ pCt 1947	97 ¹ / ₄	97 ³ / ₁₆
3 pCt Invest. certif.	97 ¹ / ₄	97 ³ / ₁₆
3 pCt Dollarlening	96 ⁵ / ₈	96 ³ / ₈

J. C. B.

STATISTIEKEN.

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt debts and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept	Gouden en zilveren munten
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	1,3
25 Oct. '50	0,4	1.345,2	1.350	1.272,6	77,7	2,6
1 Nov. '50	0,4	1.345,2	1.350	1.275,5	74,9	2,3
8 Nov. '50	0,4	1.345,2	1.350	1.278,3	72,0	2,3

Data	Govt securities	Other securities		Deposits			
		Disc. and advances	Securities	Totaal	Public accounts	H.M. Treasury Special account	Banken
25 Dec. '46	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	—	278,9
25 Oct. '50	555,3	40,3	26,5	684,7	13,0	266,4	316,0
1 Nov. '50	555,3	32,2	27,5	674,6	13,1	266,4	304,9
8 Nov. '50	558,1	30,6	31,6	676,8	15,3	266,4	308,4

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vast	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
26 Oct. 1950	182.785	400.221	60.042	162.600	426.000
2 Nov. 1950	182.785	378.458	60.042	165.100	426.000
9 Nov. 1950	182.785	400.659	60.042	158.800	426.000
16 Nov. 1950	182.785	391.904	60.042	154.900	426.000

Data	Bankbiljetten-circulatie	Deposito's			
		Totaal	Staat	Accords de coop. économique	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	—	—	—
26 Oct. 1950	1.466.623	180.648	73	8.739	171.836
2 Nov. 1950	1.502.686	158.865	19	4.142	154.704
9 Nov. 1950	1.495.641	164.266	100	4.142	160.024
16 Nov. 1950	1.467.530	158.977	66	9.574	149.336

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
13 Oct. 1950	22.212	21.687	198	19.507
19 Oct. 1950	22.079	21.553	217	19.506
26 Oct. 1950	22.087	21.553	239	19.229

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
13 Oct. 1950	23.142	18.629	508	16.789
19 Oct. 1950	23.070	18.986	448	17.245
26 Oct. 1950	22.991	18.436	420	16.649

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
7 Nov. 1950	6.071,5	328,3	141,0	41,3	4.298,7	2.115,6
15 Nov. 1950	6.046,5	314,0	140,3	41,3	4.244,9	2.132,6
23 Nov. 1950	6.060,9	282,2	140,3	41,3	4.265,8	2.098,7

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal goud	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Deviezenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. der V.S.I.
31 Mrt '47	477.080	35.363	—	85.402	255.201
18 Oct. '50	715.036	102.981	235.487	226.558	2.129.789
25 Oct. '50	715.036	123.632	272.583	215.369	2.206.059
1 Nov. '50	715.036	137.772	284.843	212.371	2.228.051

Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant, saldi		
			Van de Regering van de Rep. der V.S.I.	Bijzond. rekening inzake de E.C.A. hulp	Van anderen
31 Mrt '47	453.816	—	—	—	503.718
18 Oct. '50	2.163.281	187.540	—	—	814.738
25 Oct. '50	2.194.419	220.657	—	—	770.733
1 Nov. '50	2.197.839	235.594	—	—	814.476

Muntbiljettencirculatie per 31 Mrt 1947 f 646.830.979.
 Muntbiljettencirculatie per 18 Oct. 1950 f 385.684.794,50.
 Muntbiljettencirculatie per 25 Oct. 1950 f 392.770.404,00.
 Muntbiljettencirculatie per 1 Nov. 1950 f 391.601.513,50.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden guldens).

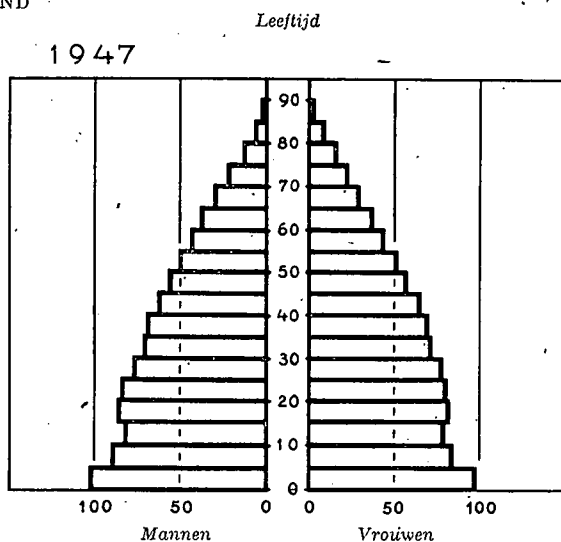
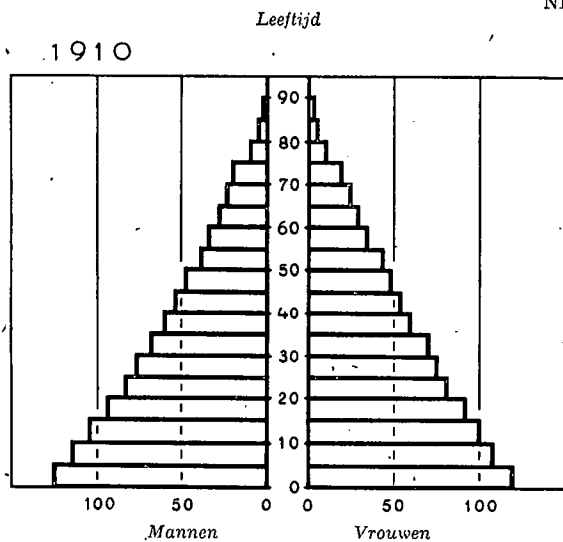
Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegood bij resp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Voorschotten in rekest (incl. bel.)	Bankbiljetten in omloop
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	153.109	2.744.151
16 Oct. '50	890.476	346.568	982.285	57.783	2.741.816
23 Oct. '50	890.786	383.630	919.301	59.191	2.733.210
30 Oct. '50	891.075	383.899	913.490	122.209	2.808.715
6 Nov. '50	891.395	383.376	902.885	51.441	2.790.517
13 Nov. '50	891.748	307.396	959.080	51.852	2.763.410
20 Nov. '50	892.031	382.054	880.537	58.331	2.760.982
27 Nov. '50	891.803	381.642	892.372	62.721	2.795.584

Data	Saldi in rekening courant					
	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldi	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde circulant banken	Andere vrije saldi
30 Dec. '46	—	—	—	—	—	—
16 Oct. '50	239.000	1346.451	1.604	80.669	623.121	306.121
23 Oct. '50	294.154	1387.874	504	51.015	396.404	395.864
30 Oct. '50	287.046	1387.860	595	49.724	413.530	383.669
6 Nov. '50	209.866	1387.860	592	55.901	426.842	402.072
13 Nov. '50	215.801	1387.860	578	37.633	373.663	432.030
20 Nov. '50	375.180	1316.866	29	40.823	406.815	267.152
27 Nov. '50	316.343	1316.866	29	43.825	447.473	253.319

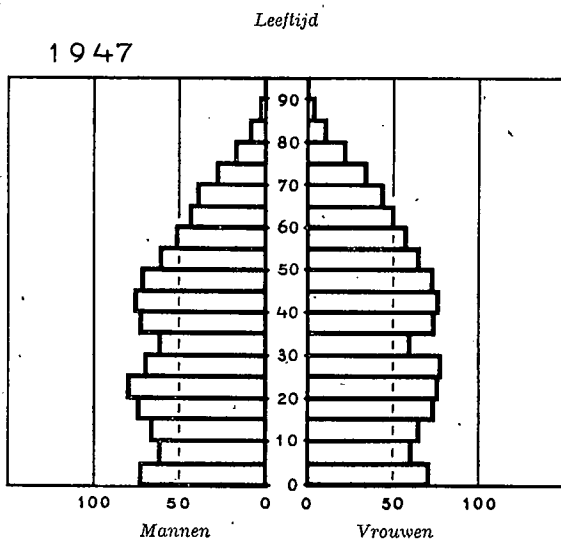
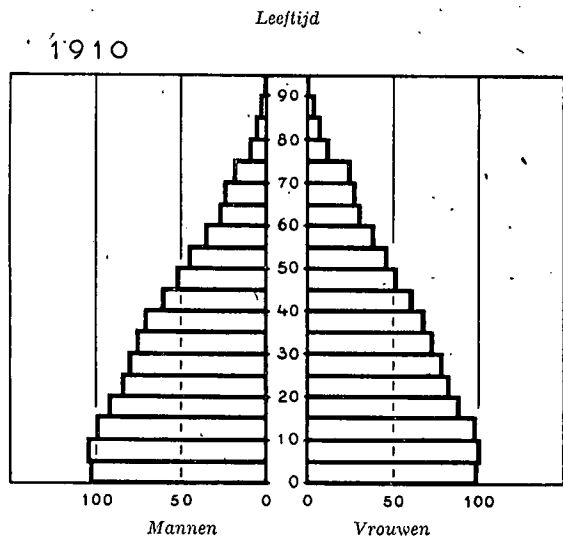
GRAFIEKEN.

Leeftijdopbouw van de bevolking van Nederland en België in 1910 en 1947.
 (Verdeling van 1.000 inwoners van elk geslacht per leeftijdsgroep van 5 jaar)

NEDERLAND

BELGIË

Bron: Statistisch Jaarboek voor Benelux.

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN ¹⁾.

STAAT I.

Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1950.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Aug. 1950	Sept. 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Sept. 1950	Raming jaar 1950
Loonbelasting	70,1	65,2	24,2	71,4	66,6	16,4	82,7	66,3	21,9	484,8	560,0
Dividendbelasting	1,6	5,6	2,3	2,0	3,1	4,1	15,6	6,9	1,7	42,9	45,0
Commissarissenbel.	0,7	0,6	0,2	0,8	0,3	0,2	1,4	1,0	0,2	5,3	6,5
Vereveningsheffing	24,2	24,6	8,7	25,5	22,9	6,2	26,7	24,9	7,2	170,9	210,0
Rechten op de invoer	28,4	26,9	34,7	30,5	41,4	42,4	47,6	38,1	39,1	329,2	300,0
Statistiekrecht	0,7	0,8	1,2	0,9	1,0	1,1	1,0	1,4	1,2	9,3	7,0
Bijzond. Wijnbelasting											0,0
Accijns op zout	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	2,0	7,0
Accijns op gedistilleerd	7,5	6,7	8,3	7,2	7,5	8,1	8,6	7,8	8,1	69,7	90,0
Accijns op bier	1,1	1,2	1,2	1,4	1,3	2,3	2,0	1,9	1,9	14,4	16,0
Accijns op suiker	8,4	8,2	8,1	6,8	7,7	7,8	8,0	6,6	7,6	69,2	80,0
Accijns op tabak	24,1	19,2	24,4	15,1	19,5	20,8	20,2	25,5	29,1	198,0	190,0
Belast. op gouden en zilveren werken	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6	0,7
Omzetbelasting	86,1	96,2	60,5	86,1	88,8	50,4	90,1	88,0	46,6	692,8	800,0
Rechten van zegel ²⁾	1,3	1,6	1,7	1,6	1,5	1,9	1,8	2,3	2,1	15,8	18,0
Rechten van registratie	4,6	2,7	3,3	2,7	3,2	3,3	2,7	3,0	2,6	28,2	35,0
Rechten van successie, enz.	5,9	4,8	6,1	5,9	5,3	6,3	5,5	7,6	5,6	53,0	65,0
Motorrijtuigenbelasting	2,8	2,9	3,0	8,6	5,6	3,7	3,7	3,3	3,2	36,8	40,0
Totalen	267,8	267,6	188,4	267,0	276,0	175,2	317,6	285,0	178,3	2.222,9	2.470,2
³⁾ Hieronder begrepen zegelrecht nota's van makelaars en commissarissen in effecten	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	2,7	

STAAT II.

Ontvangsten op kohierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Aug. 1950	Sept. 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Sept. 1950
Inkomstenbelasting	42,2	43,8	62,5	65,8	82,7	87,0	81,6	84,4	84,0	633,9
Vermogensbelasting	3,1	3,3	5,3	3,9	6,0	8,4	8,0	8,3	8,2	54,4
Vennootschapsbelasting	44,9	51,4	60,1	25,4	22,0	17,8	8,6	19,3	47,6	297,0
Grondbelasting ¹⁾	7,8	3,8	1,9	1,2	2,0	5,5	8,1	10,9	13,2	54,3
Personele belasting ¹⁾	5,6	6,5	7,8	6,2	7,3	7,3	4,8	3,2	2,1	50,7
Ondernemingsbelasting ¹⁾	14,0	17,4	26,7	18,5	29,7	34,3	29,8	31,7	28,0	230,1
Totaal	117,5	126,0	164,3	121,0	149,6	160,3	140,9	157,8	183,2	1.320,5

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT III.

Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1950.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950	Aug. 1950	Sept. 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Sept. 1950	Raming jaar 1950
Vermogensaanwasbel.	7,3	6,8	5,8	5,1	4,6	4,2	3,8	2,3	3,7	43,6	150,0
Vermogensheff. ineens	3,9	3,5	3,4	2,2	2,3	2,9	2,5	2,1	1,7	24,5	50,0
Betaald als volgt ¹⁾ : uit zekerheidstellingen	0,3	0,4	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	
uit geblokkeerd geld en inschrijvingen Grootboek 1946	9,7	13,3	4,0	2,0	1,0	3,0	1,0	1,0	2,0	37,0	
uit overige geconsolideerde staatsschuld met vrij geld	1,7 ²⁾	5,8 ²⁾	3,0 ²⁾	3,0	3,0	2,0	4,0	2,0	3,0	12,5	
	2,9	2,7	1,6	1,8	2,6	1,6	2,2	0,4 ²⁾	0,8	16,6	

¹⁾ Benaderende cijfers.²⁾ Incl. correcties voor voorgaande perioden.

STAAT IV.

Aanslagregeling der kohierbelastingen en buitengewone heffingen ¹⁾.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1949 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1949		In Jan. t/m Sept. '50 opgelegde aanslagen boekingstijdvak 1949/1950		In Jan. t/m Sept. '50 opgelegde aanslagen boekingstijdvak 1950/1951		Totaal ontvangen in Jan. t/m Sept. 1950 op alle opgelegde aanslagen		Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Sept. 1950	
	1	2	3	4	5					
Inkomstenbelasting	549,4	703,7	48,8	633,9	668,0					
Vermogensbelasting	29,0	76,5	4,2	54,4	55,3					
Vennootschapsbelast.	143,6	12,4	309,7	297,0	143,9					
Grondbelasting ²⁾	17,0	—	87,1	54,3	49,8					
Personele belasting ²⁾	29,7	25,6	2,4	50,7	7,0					
Ondernemingsbelasting ²⁾	214,7	199,2	36,7	230,1	220,5					
Totaal	983,3	992,9	488,8	1.320,5	1.144,5					
Vermogensaanwasbelasting + vermogensheffing ineens	385	—	26	68	291					

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 - 4 = 5.²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.³⁾ Bij de buitengewone middelen. komt geen boekingstijdvak voor.⁴⁾ Ten gevolge van afrondingen behoeven de totalen niet met de som der posten overeen te stemmen.

STAAT V. Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohierbelastingen. × f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1949	Opgelegd t/m ult. Sept. 1950 boekings-tijdvak 1949/1950	Raming jaar 1950	Opgelegd t/m ult. Sept. 1950 boekings-tijdvak 1950/1951
Inkomstenbelasting	700,0 ¹⁾	723,5	740,0	48,8
Vermogensbelasting	55,0	77,2	60,0	4,2
Vennootschapsbelasting	175,0	362,9	250,0	309,7
Grondbelasting ¹⁾	30,0	27,0	30,0	26,5
Personele belasting ¹⁾	24,0	22,2	24,0	0,8
Ondernemingsbelasting ¹⁾	55,0	114,7	100,0	0,7
Totalen	1.039,0	1.327,5	1.204,0	390,6

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.**TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.****Staat I en II.**

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe één maal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie), terwijl bovendien de wijze van betaling is aangegeven.

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoe ver de belastingdienst is gevorderd met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag

nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen. De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1950 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteuren-administratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1949 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1949/50 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1950 in het boekings-tijdvak 1950/51.

Staat V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND.

Omschrijving	Eenheid	Maand-gem. 1949	Febr. 1950	Mrt 1950	April 1950	Mei 1950	Juni 1950	Juli 1950
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart	¹⁾	142	115	177	158	174	177	
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	1.306	1.057	1.624	1.446	1.600	1.622	
waarvan brandstoffen		337	222	327				
Wilde binnenvaart, prestatie	mln t.km	189	146	217	190	214	230	
Indexcijfer eigen vervoer te water	¹⁾	134	104	150	141	152		
Eigen vervoer te water	1.000 t.	935	726	1.050	986	1.067		
Idem, prestatie	mln t.km	64	54	75	69	77		
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)	¹⁾	62	54	67	65	71	77	80
Binnengekomen schepen (best. Ned.)	Aantal	3.478	2.911	4.495	4.521	4.764	5.157	5.075
Laadvermogen	1.000 t.	1.821	1.639	2.151	2.305	2.442	2.595	2.754
Lading	"	959	931	1.275	1.318	1.499	1.619	1.699
waarvan onder Nederlandse vlag	"	743	657	888	864	946	1.015	1.082
Belgische vlag	"	135	117	164	159	189	216	175
Vertrrokken schepen (herk. Ned.)	Aantal	3.475	3.178	4.344	4.384	4.570	4.970	5.185
Laadvermogen	1.000 t.	1.827	1.696	2.012	2.191	2.330	2.579	2.821
Lading	"	736	513	888	975	1.118	1.269	1.323
waarvan onder Nederlandse vlag	"	124	356	579	604	661	747	741
Belgische vlag	"	124	81	174	182	187	200	191
Schepen in rechtstreekse doorvaart	Aantal	1.802	1.348	1.727	1.466	1.658	1.835	1.919
Laadvermogen	1.000 t.	1.284	971	1.206	970	1.103	1.227	1.229
Lading	"	635	523	704	580	701	766	692
waarvan onder Nederlandse vlag	"	187	162	174	150	182	174	132
Belgische vlag	"	334	226	339	252	302	342	321
Indexcijfer zeevaart (inhoud)	¹⁾	68	62	75	73	82	92	98
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.372	1.191	1.460	1.379	1.632	1.764	1.842
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	3.005	2.767	3.302	3.183	3.681	3.984	4.445
Idem, alleen geladen schepen	"	2.616	2.439	2.881	2.799	3.259	3.504	3.856
waarvan in lijnvaart	"	1.637	1.682	1.908	1.769	2.023	2.078	2.300
Vertrrokken zeeschepen	Aantal	1.353	1.201	1.454	1.383	1.598	1.730	1.746
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	3.009	2.670	3.343	3.278	3.523	4.169	4.222
Idem, alleen geladen schepen	"	2.476	2.006	2.502	2.420	2.557	2.959	3.042
waarvan in lijnvaart	"	1.580	1.439	1.800	1.713	1.803	2.018	2.074
Goederenvervoer ter zee:								
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.109	1.049	1.121	1.076	1.225	1.285	1.542
bij doorvoer	"	447	506	278	423	280	464	383
Geladen ²⁾ bij uitvoer	"	361	402	425	427	394	650	645
bij doorvoer	"	501	757	523	437	599	658	467
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen	¹⁾	136	133	157	132	135	140	136
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.655	1.615	1.905	1.601	1.640	1.707	1.658
waarvan grensoverschrijdend		390	429	545	439	423	458	440
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	540	449	482	509	521	479	598
Tonkilometers Ned. Spoorwegen	"	232	241	283	228	226	236	236
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	37,0	32,8	34,2	34,0	34,5	31,3	33,8
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	18,5	17,7	17,5	19,0	17,0	14,9	18,4
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	14,2	14,0	14,3	14,7	14,8	12,9	14,5
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen	¹⁾	176	173	177	184	185	191	202
Slachtoffers verkeersongevallen								
Overleden	Aantal	71	69	75	73	89	92	77
Ernstig gewond	"	778	714	808	817	961	980	1.010
Licht gewond	"	620	482	626	638	893	847	757
Idem, indexcijfers								
Doden	¹⁾	109	106	115	112	137	95	118
Gewonden	¹⁾	109	93	112	113	144	142	137
Luchtvaart (K.L.M.) ³⁾								
Tonkm (vracht, post en extra bagage)	1.000	1.936	2.120	2.609	2.040	2.385	2.366	2.582
Passagiers km	1 miljoen	47,1	44,2	63,1	60,7	66,3	69,1	79,8

¹⁾ Maandgemiddelde 1938 = 100. ²⁾ Excl. bunkermateriaal e.d. ³⁾ Excl. West-Indië bedrijf.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Vacatures

Escomptobank N.V.

ROEPT SOLLICITANTEN OP VOOR
DE FUNCTIE VAN

Directie-Secretaris

op haar Hoofdkantoor te Djakarta

Reflectanten moeten Mr in de Rechten
zijn en over ervaring in het bankvak
beschikken.

Uitsluitend schriftelijke sollicitaties, vergezeld
van pasfoto, worden ingewacht op het Kantoor
Amsterdam, Keizersgracht 573-575.

Bij de Nederlandse Spaarbankbond te Amers-
foort is gelegenheid tot plaatsing van een

ECONOOM

bekend met het beleggingsvak en met belang-
stelling voor researchwerk op bedrijfseconomisch
gebied.

Sollicitaties, onder opgave van verlangd salaris
en onder inzending van een pasfoto, te adresse-
ren: Pieter Bothlaan 1, Amersfoort.

Diversen

Te koop Chevrolet Style-
master (Sept. '47), 80.000
km gelopen, in zeer goede
st. B. Wartena, arts, Mr. P.
J. Troelstraweg 97, Leeu-
warden.

Te koop Ford V 8, Super
de Luxe 1947, afgel. 1948,
kleur blauw v. v. radio, spot-
light, rolhoes, kachel, achter-
uitschijnwerper. In bijz. goe-
de conditie. Deskundig on-
derzoek toegestaan. Prijs
f 5750.— Br.: Martens, Rob.
Kochstraat 35, Leeuwarden.

Te koop wegens overcom-
pleet: een prima onderhouden
„Mercury” 1948, ca. 85.000
km gelopen. Te bezichtigen
N.V. Steenfabrieken v/h Ter-
windt & Arntz, Nassausin-
gel 2 te Nijmegen.

Via deze RUBRIEK richt
U zich rechtstreeks tot
de particulier.

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hen-
nipman, Prof. P. B. Kreukniet, Prof. H. W.
Lambers, Th. Ligthart, Prof. J. Tinbergen,
Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. F. de Vries,
Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22.50; fr. p. post f 23.60;
voor studenten f 19.—; franco per post f 20.10

Abonnementen worden aangenomen door de
boekhandel en door de uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

GEO. WEHRY & Co. N.V.

AMSTERDAM

Vestigingen: Djakarta (en 26 andere vestigingen
in Indonesië), New York, Manches-
ter, Londen, Brussel, Melbourne,
Singapore, Penang, Kuala Lumpur,
Tokio, Osaka, Bombay, Bangkok,
Hongkong.

Agenten: In alle Zuid-Amerikaanse Staten

Zuid-Afrika

Heeft u al een proefnummer aangevraagd van
het 18 November verschenen Zuid-Afrika-
nummer van het Nederlands Trade Bulletin?

9 DECEMBER verschijnt n.l. een 2e uitgave
met dezelfde verspreiding als de eerste, een
unieke kans nieuwe relaties in de Unie aan te
knopen. Een proefnummer wordt — na ontvangst
van uw aanvraag — per kerende post toe-
gezonden.

H. A. M. ROELANTS, Postbus 42, SCHIEDAM

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Eko-
nomie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).

Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar,
voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de
tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel
of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uitgevoerd en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige
landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden
beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangelegende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzee-
dijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de
Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven
op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht
voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.